

155.924
๔4637

การศึกษาทัศนคติของครูวิทยุที่มีต่อรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว

ปริญญาโท

ของ

ศิริพร สิริยาภูล

27 ส.ค. 2534

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ความถูกต้องบริบูรณ์ของการศึกษานโยบาย วิชารัฐกิจศึกษาพัฒนาการ

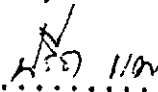
กุมภาพันธ์ 2534

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

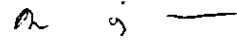
173315

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก
จิตวิทยาพัฒนาการของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

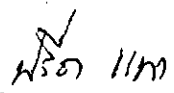
..... ประธาน

(ผศ.ดร.ปรีชา ชรรมา)

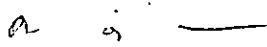
..... กรรมการ

(รศ.ดร.ทองเกื้อน ศาสตรภัทร)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(ผศ.ดร.ปรีชา ชรรมา)

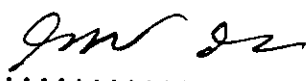
..... กรรมการ

(รศ.ดร.ทองเกื้อน ศาสตรภัทร)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อ.สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศ.ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่ ...11.... เดือน...สิงหาคม..... พ.ศ...๒๕๓๔..

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือและความสนับสนุนจากบุคคลหลายท่านหลายคณะ นับตั้งแต่คณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ อันได้แก่ ผศ.ดร.ปรีชา ชรรมา รศ.ดร.ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์ และอาจารย์สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำขอความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง อาจารย์สมกิจ กิจพูนวงศ์ ที่ให้ความช่วยเหลือและแนะนำความรู้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์อย่างดียิ่ง ตลอดจนคณาจารย์และนักเรียนในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุก ๆ ท่านที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลแก่การวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงใคร่ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

อย่างไรก็ตาม ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ยังถือได้ว่าเป็นผลผลิตหนึ่งที่เกิดขึ้นเนื่องจากปัจจัยที่เกื้อกูลอีกหลาย ๆ ประการ ผู้วิจัยจึงใคร่ใช้โอกาสนี้รำลึกถึงพระคุณของท่านเหล่านั้น ด้วย เริ่มต้นจากครูอาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชา นับตั้งแต่สกล ก กา จวบจนแตกหน่อเป็นความเข้าใจอีกหลายประการในปัจจุบัน เจ้าหน้าที่มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็กที่ให้แรงบันดาลใจ อาจารย์ใหญ่ และคณะครูโรงเรียนวัดเลาที่สละกำลังกายเพื่อให้โอกาสในการศึกษาต่อ คุณนันทา แทนธานี และเพื่อนนิสิตที่ร่วมศึกษาทุกท่านที่ให้อาสาใจ และที่สำคัญยิ่งจนไม่อาจลืมได้คือ ความเมตตาของแม่และพี่ ๆ ที่ร่วมกันสร้างสรรค์ชีวิตจนกระทั่งได้ความมาถึง ณ จุดนี้

ศิริพร สิริยากุล

สารบัญ

หน้า

หน้า

1	หน้า	1
	บทนำ	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
	ขอบเขตของการศึกษา	5
	นิยามปฏิบัติการ	7
	นิยามศัพท์เฉพาะ	9
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
	ความหมายของการติดต่อสื่อสาร	11
	ประเภทของการสื่อสาร	11
	ความสำคัญของการสื่อสารในครอบครัว	13
	การสื่อสารในครอบครัวกับการพัฒนาบุคคลวัยรุ่น	14
	การสื่อสารในครอบครัวกับสัมพันธภาพในครอบครัว	14
	การพัฒนาการสื่อสารในครอบครัว	17
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในครอบครัว	20
	การเปรียบเทียบลักษณะการสื่อสารในครอบครัวตามการรับรู้ของ บุตรวัยรุ่นเมื่อจำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ	26
	ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางชีวสังคมบางประการกับรูปแบบการสื่อสารใน ครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารในครอบครัว ..	30
	สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า	32

3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	35
	ประชากร	35
	กลุ่มตัวอย่าง	35
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	36
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	40
	การวิเคราะห์ข้อมูล	40
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	41
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	45
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	45
	การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	45
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	46
5	บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	73
	ความมุ่งหมายในการค้นคว้า	73
	วิธีดำเนินการวิจัย	73
	การวิเคราะห์ข้อมูล	74
	สรุปผลการวิจัย	74
	อภิปรายผล	75
	ข้อเสนอแนะ	84
	บรรณานุกรม	86
	ภาคผนวก	93
	ประวัติย่อของผู้วิจัย	107

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	เปรียบเทียบทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารของบิดาและมารดาที่ รูปแบบการสื่อสารจากบิดาแตกต่างกัน	46
2	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ สำหรับคะแนนทัศนคติของบุตรวัยรุ่น ต่อการสื่อสารของบิดาและมารดาที่รูปแบบการสื่อสารจากบิดา แตกต่างกัน	47
3	เปรียบเทียบทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารในครอบครัวของมารดา ระหว่างบุตรที่รูปแบบการสื่อสารจากบิดาแตกต่างกัน	48
4	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ สำหรับคะแนนทัศนคติของบุตรวัยรุ่น ต่อการสื่อสารของมารดาและมารดาที่รูปแบบการสื่อสารจากมารดา แตกต่างกัน	49
5	เปรียบเทียบการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวระหว่างบิดากับบุตรวัยรุ่น และระหว่างมารดากับบุตรวัยรุ่น	50
6	เปรียบเทียบการสื่อสารเชิงลบในครอบครัวระหว่างบิดากับบุตรวัยรุ่น และมารดากับบุตรวัยรุ่น	51
7	เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดาและมารดาที่ ตอนปลายและบุตรวัยรุ่นตอนต้น	52
8	เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดาและมารดาที่ ตอนปลายและบุตรวัยรุ่นตอนต้น	53
9	เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดาและมารดาที่ ตอนปลายและบุตรวัยรุ่นตอนต้น	54

10	เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดา ระหว่างบุตรวัยรุ่น ตอนปลายและบุตรวัยรุ่นตอนต้น	55
11	เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดา ระหว่างบุตรวัยรุ่น หญิงและชาย	56
12	เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดา ระหว่าง บุตรวัยรุ่นหญิงและชาย	57
13	เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดา ระหว่างบุตรวัยรุ่น หญิงและชาย	58
14	เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดา ระหว่างบุตรวัยรุ่น หญิงและชาย	59
15	เปรียบเทียบการสื่อสารเชิงบวกของบิดา ระหว่างบิดาที่มีการศึกษา แตกต่างกัน 3 ระดับ	60
16	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ สำหรับคะแนนการสื่อสารเชิงบวก ของบิดาที่มีการศึกษาแตกต่างกัน 3 ระดับ	61
17	เปรียบเทียบการสื่อสารเชิงบวกของมารดา ระหว่างมารดาที่มีการศึกษา แตกต่างกัน 3 ระดับ	62
18	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ สำหรับคะแนนการสื่อสารเชิงบวก ของมารดาที่มีการศึกษาแตกต่างกัน 3 ระดับ	63
19	เปรียบเทียบการสื่อสารเชิงลบของบิดา ระหว่างบิดาที่มีการศึกษา แตกต่างกัน 3 ระดับ	64

20	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ สำหรับคะแนนการสื่อสารเชิงลบ ของนิคาที่มีการศึกษาแตกต่างกัน 3 ระดับ	65
21	เปรียบเทียบการสื่อสารเชิงลบของมารการะหว่างมารคาที่มีการศึกษา แตกต่างกัน 3 ระดับ	66
22	แสดงค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนการสื่อสารเชิงลบของมารคาที่มีการศึกษา แตกต่างกัน 3 ระดับ	67
23	แสดงผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารของนิคากับอายุของบุตร ที่มีต่อคะแนนทัศนคติต่อการสื่อสารของนิคา	67
24	แสดงผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารของมารคากับอายุของบุตร ที่มีต่อคะแนนทัศนคติต่อการสื่อสารของมารคา	68
25	แสดงผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารของนิคากับเพศของบุตร ที่มีต่อคะแนนทัศนคติต่อการสื่อสารของนิคา	69
26	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่สำหรับคะแนนทัศนคติของบุตรวัยรุ่น ต่อการสื่อสารของนิคา ซึ่งเป็นผลจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบ การสื่อสารของนิคากับเพศของบุตร	70
27	แสดงผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารของมารคากับเพศของบุตร ที่มีต่อคะแนนทัศนคติต่อการสื่อสารของมารคา	72
28	แสดงค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของแบบวัดการสื่อสาร ในครอบครัว	104
29	แสดงค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของแบบวัดทัศนคติ ต่อการสื่อสารในครอบครัว	105

ภูมิหลัง

ปัจจัยที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าก็คือ คุณภาพของประชากร กล่าวคือ ถ้าประชากรของประเทศมีความรู้ ความสามารถที่จะคิดพิจารณาปรับเปลี่ยนสิ่งต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ ตลอดจนมีคุณธรรมแล้ว สภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศจะเจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว ด้วยเหตุนี้การพัฒนาเด็กและเยาวชนซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของประเทศต่อไปในวันข้างหน้าจึงเป็นเรื่องสำคัญ

เมื่อพิจารณาสถาบันต่าง ๆ ในสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กจะพบว่า ครอบครัวเป็นสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญมาก ทั้งนี้เพราะเป็นสถาบันแรกที่จะสร้างลักษณะนิสัยหรือบุคลิกภาพของเด็กนับตั้งแต่เกิด การเรียนรู้และประสบการณ์ที่เด็กได้รับตลอดวัยต้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลี้ยงดูและอบรมจากทางบ้านจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและบุคลิกภาพของเด็กไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ (จรรยา สุวรรณทัต. 2513 : 199)

อย่างไรก็ตาม ในการฝึกอบรมเด็กนั้นมิใช่สิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงเป็นลำดับแรกก็คือพ่อแม่จะต้องให้ความรัก ความอบอุ่นใจอย่างเพียงพอ (จรรยา สุวรรณทัต. 2526 : 71) ทั้งนี้เพราะความรักความอบอุ่น ความเป็นที่พึ่งได้ การปกป้องคุ้มครองที่เหมาะสม รวมทั้งความสม่ำเสมอที่ได้รับจากพ่อแม่จะสร้างความรู้สึกรับประกัน (Security) และความเชื่อมั่นในตนเอง (Self - Confidence) (สุพัตนา เกษาคิวังศ์ ณ อยุธยา. 2521 : 20) ทำให้เด็กตระหนักถึงคุณค่าของตน (สุนิคม์ แป้นนามอน. 2528 : 11 - 12) ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของบุคลิกภาพที่ดีและความสำนึกในชีวิตรของลูก ทั้งนี้หมายถึงต้องประกอบเข้ากับการอบรมสั่งสอนที่ถูกต้องเหมาะสมด้วย เพราะเด็กที่รู้สึกว่าเป็นที่รักและเป็นเด็กดี

ของพ่อแม่เมื่อจะกระทำสิ่งใดมักใคร่ครวญถึงผลที่อาจเกิดขึ้นว่าจะกระทบกระเทือนต่อบุคคลที่รักและเข้าใจคนหรือไม่ ตรงกันข้ามกับเด็กที่ไม่รู้สึกว่าคนเป็นที่รักของใคร ซึ่งจะไม่มีความคอยยึดเหนี่ยวกัน (จรรยา สุวรรณทัต. 2526 : 35) นอกจากนี้เด็กที่ขาดความรักความเอาใจใส่จากครอบครัว เมื่อเติบโตขึ้นก็มักจะมีปัญหาในการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น บางครั้งใช้วิธีเรียกร้องความสนใจจากคนอื่นด้วยวิธีการที่ผิด ๆ (นิยม บุญมี. 2528 : 26) มีความวิตกกังวลสูง อารมณ์หุนหันพลันแล่น สมาธิเสื่อม และเต็มไปด้วยความรู้สึกชิงชัง (สุพัตนา เกษาทิวงศ์ ณ อยุธยา. 2521 : 20) จึงสรุปได้ว่าครอบครัวที่ให้ความห่วงใย โกลัซติกกับเด็กจะช่วยให้เด็กเกิดความปลอดภัย รู้สึกไว้วางใจในตัวพ่อแม่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีความสำคัญมากต่อสุขภาพจิต และบุคลิกภาพของเด็กในการปรับตัวให้เข้ากับสังคมต่อไปภายหน้า แม้เมื่อต้องเผชิญกับสิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม เช่น ได้รับสื่อมวลชนที่ขาดการควบคุมที่ดี หรือมีเพื่อนมาชักชวนไปในทางที่เสื่อมเสีย ก็มีโอกาที่จะผ่านพ้นไปได้โดยปลอดภัยมากกว่าเด็กที่ขาดความรัก ความเอาใจใส่จากครอบครัว เพราะเด็กเหล่านี้จะมีความรู้สึกโลกเดียวและต้องเผชิญกับสิ่งแวดล้อมนอกบ้านด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ในที่สุดอาจเกิดปัญหาที่ทำให้ไม่สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข (นิยม บุญมี. 2528 : 27)

สภาพสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบันโดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมเมืองทำให้พ่อแม่มีเวลาให้แก่อน้อยลง จึงอาจทำให้เกิดความห่างเหิน ลูกอาจรู้สึกว่าคุณทอดทิ้ง เกิดความว่าเหว (นิยม บุญมี. 2528 : 12) ความรู้สึกเช่นนี้เกิดได้แม้กระทั่งกับวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่ต้องการอิสระ อยากเป็นตัวของตัวเอง ทั้งนี้เพราะถึงอย่างไรวัยรุ่นก็ยังต้องการความปลอดภัยและคำแนะนำบ้างประการจากพ่อแม่ (ศูนย์สุขวิทยาจิต. 2523 : 4) ธรรมชาติอีกประการหนึ่งของวัยรุ่นที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งกับครอบครัว ก็คือ การติดกลุ่มเพื่อนมาก จนวัยรุ่นบางคนอาจถึงกับละเลยหน้าที่ความรับผิดชอบที่ทางบ้านมอบหมายให้

นอกจากนี้วัยรุ่นบางคนยังเริ่มกักกันไม่ให้ผู้ใหญ่เข้ามายุ่งในเรื่องส่วนตัวของเขา และเนื่องจากการคิดเอง ตัดสินใจเองเช่นนี้จึงมักถูกตำหนิจากผู้ใหญ่ เมื่อเกิดความไม่เข้าใจกัน ก็ยิ่งทำให้วัยรุ่นแยกตัวจากผู้ใหญ่มากขึ้น (ปราณี รามสูต. 2528 : 24)

ควยเหตุดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้วัยรุ่นจำนวนไม่น้อยยึดเพื่อนเป็นที่พึ่งทางใจเมื่อมีปัญหาที่ปรึกษาตนเอง เพราะรู้สึกว่าเป็นที่เข้าใจตนเองได้ดีกว่า แต่เนื่องจากมีประสบการณ์น้อยจึงมักทำให้แก้ปัญหาหรือตัดสินใจผิดพลาด หรือเลือกวิธีการปรับตัวทางสังคมอย่างผิด ๆ (ปราณี รามสูต. 2528 : 35) ดังนั้นพ่อแม่จึงควรรู้จักการแสดงความรักอย่างถูกต้อง ให้ความอบอุ่น ดูแลเอาใจใส่ถามทุกข์สุขของลูกด้วยความเข้าใจ แสดงความเป็นกันเองกับลูกเพื่อให้ลูกกล้าที่จะพูดคุยหรือปรึกษาปัญหาต่าง ๆ อย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา จะไ้ไม่เก็บปัญหาไว้ตามลำพังแล้วแสวงหาทางออกด้วยการคบเพื่อนที่ไม่ดีหรือหันไปพึ่งสิ่งมอมเมายาเสพติดทั้งหลาย (ทิพย์พรหม นพวงศ์ ณ อยุธยา. 2528 : 8 - 9)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า วิธีการสื่อสารที่กระหว่างพ่อแม่กับลูกเป็นเรื่องที่สำคัญและควรให้ความสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะที่ยังอยู่ในช่วงวัยรุ่น เพราะเป็นกระบวนการที่จะส่งผ่านความรู้สึกรักและห่วงใยของพ่อแม่ไปให้ลูกได้รับรู้ แต่มีข้อที่น่าสังเกตว่าการรับรู้ในเรื่องของการให้ความรักในทัศนะของพ่อแม่และลูกอาจสวนทางกัน กล่าวคือพ่อแม่อาจคิดว่าตนได้ให้การเลี้ยงดูแบบรักมาก แต่ลูกอาจคิดว่ารักน้อย (ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร. 2531 : 107 - 108) ดังนั้นจึงน่าจะได้มีการศึกษาว่ารูปแบบการสื่อสารในครอบครัวลักษณะใดที่จะเอื้อให้ลูกรับรู้ว่าพ่อแม่รักและห่วงใยตน อันส่งผลให้เกิดความรู้สึกอบอุ่น มั่นใจ และไว้วางใจในตัวพ่อแม่ กล้าที่จะปรึกษาปัญหาต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเยาวชน และเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้สังคมส่วนรวมเกิดความสงบสุขมากยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารในครอบครัวระหว่างผู้ที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารแบบต่าง ๆ
2. เพื่อเปรียบเทียบการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวของบิดากับบุตรและมารกากับบุตร
3. เพื่อเปรียบเทียบการสื่อสารเชิงลบในครอบครัวของบิดากับบุตรและมารกากับบุตร
4. เพื่อเปรียบเทียบการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่นระหว่างกลุ่มที่มีอายุ เพศ และการศึกษาของบิดา/มารดาแตกต่างกัน
5. เพื่อเปรียบเทียบการสื่อสารเชิงลบในครอบครัวตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่นระหว่างกลุ่มที่มีอายุ เพศ และการศึกษาของบิดา/มารดาแตกต่างกัน
6. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับอายุ และเพศที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารในครอบครัว

ความสำคัญของการศึกษา

ผลการศึกษาเรื่องนี้จะทำให้ทราบแนวทางที่จะปฏิบัติต่อเด็กเพื่อให้เด็กเกิดความรู้สึกอบอุ่น มั่นใจ และไว้วางใจในตัวพ่อแม่แม้ว่าจะเป็นที่ปรึกษาปัญหาต่าง ๆ ให้แก่คนได้ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาเยาวชน กล่าวคือจะช่วยแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นแล้วให้ทุเลาเบาบางลง หรืออย่างน้อยก็ช่วยไม่ให้ปัญหาลุกลามใหญ่โตไปกว่าเดิม อีกทั้งจะช่วยป้องกันปัญหาวางประการที่อาจเกิดขึ้นกับบุคคลวัยรุ่น ตลอดจนถึงการให้คำแนะนำส่งเสริมแนวทางที่ดีต่ออนาคตของบุคคลวัยรุ่นด้วย

ขอบเขตของการศึกษา

1. ประชากร ประชากรในการศึกษารั้งนี้ ได้แก่ บุคคลวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 6 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร และอาศัยอยู่ร่วมกับบิดา

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 6 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารในครอบครัว โดยมีตัวแปรดังนี้

3.1.1 ตัวแปรต้น

3.1.1.1 รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว ซึ่งแบ่งเป็น

4 แบบ คือ

3.1.1.1.1 รูปแบบการสื่อสารที่มีทั้งเชิงบวกและเชิงลบในปริมาณมาก

3.1.1.1.2 รูปแบบการสื่อสารที่มีเชิงบวกปริมาณมากแต่เชิงลบปริมาณน้อย

3.1.1.1.3 รูปแบบการสื่อสารที่มีเชิงบวกปริมาณน้อยแต่เชิงลบปริมาณมาก

3.1.1.1.4 รูปแบบการสื่อสารที่มีทั้งเชิงบวกและเชิงลบในปริมาณน้อย

3.1.2 ตัวแปรตาม

3.1.2.1 ทักษะของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารใน

ครอบครัว

3.2 ศึกษาเปรียบเทียบการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวตามการรับรู้
ของบุตรวัยรุ่น โดยมีตัวแปรดังนี้

3.2.1 ตัวแปรต้น

3.2.1.1 สถานภาพของผู้สื่อสาร ได้แก่

3.2.1.1.1 บิดา

3.2.1.1.2 มารดา

3.2.1.2 อายุ แบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่

3.2.1.2.1 วัยรุ่นตอนต้น

3.2.1.2.2 วัยรุ่นตอนปลาย

3.2.1.3 เพศ ได้แก่

3.2.1.3.1 หญิง

3.2.1.3.2 ชาย

3.2.1.4 การศึกษาของบิดา แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่

3.2.1.4.1 ระดับสูง

3.2.1.4.2 ระดับกลาง

3.2.1.4.3 ระดับต่ำ

3.2.1.5 การศึกษาของมารดา แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่

3.2.1.5.1 ระดับสูง

3.2.1.5.2 ระดับกลาง

3.2.1.5.3 ระดับต่ำ

3.2.2 ตัวแปรตาม

3.2.2.1 การสื่อสารเชิงบวกในครอบครัว

3.3 ศึกษาเปรียบเทียบการสื่อสารเชิงลบในครอบครัวตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่น โดยมีตัวแปรดังนี้

3.3.1 ตัวแปรต้น ในส่วนนี้จะศึกษาโดยมีตัวแปรต้นเช่นเดียวกับข้อ 3.2

3.3.2 ตัวแปรตาม

3.3.2.1 การสื่อสารเชิงลบในครอบครัว

3.4 ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติต่อการสื่อสารในครอบครัวของบุตรวัยรุ่น โดยศึกษาผลที่เกิดขึ้นร่วมกันระหว่างตัวแปรดังต่อไปนี้

3.4.1 ตัวแปรต้น

3.4.1.1 รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว กับอายุ

3.4.1.2 รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว กับเพศ

3.4.2 ตัวแปรตาม

3.4.2.1 ทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารในครอบครัว

นิยามปฏิบัติการ

1. การสื่อสารในครอบครัว หมายถึง พฤติกรรมที่มีคามารค่าแสดงต่อบุตรในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ การให้ความรู้แก่บุตร การให้โอกาสบุตรแสดงความคิดเห็น และความรู้สึกต่าง ๆ การแก้ปัญหาส่วนตัวของบุตร และเปิดโอกาสให้บุตรร่วมแก้ปัญหาของสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัว การแก้ปัญหาคัดแย้งระหว่างบุคคลหรือควบคุมพฤติกรรม

ที่ไม่พึงประสงค์และเสริมแรงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ การแสดงความรักต่อบุตร การเล่นและการพักผ่อนหย่อนใจร่วมกัน

การสื่อสารในครอบครัวอาจเป็นได้ทั้งเชิงบวก เช่น การให้คำชมเชย การตั้งใจฟังบุตรเล่าเรื่องต่าง ๆ หรือเชิงลบ เช่น การดุด่า การเฉยเมย ซึ่งมีความสำคัญในแต่ละครอบครัวอาจแสดงพฤติกรรมทั้งสองลักษณะดังกล่าวนี้ในปริมาณที่แตกต่างกันไป ดังนั้นจึงสามารถจำแนกรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวได้เป็น 4 แบบ ดังนี้

- 1.1 รูปแบบการสื่อสารที่มีทั้งเชิงบวกและเชิงลบในปริมาณมาก
- 1.2 รูปแบบการสื่อสารที่มีเชิงบวกปริมาณมาก แต่เชิงลบปริมาณน้อย
- 1.3 รูปแบบการสื่อสารที่มีเชิงบวกปริมาณน้อย แต่เชิงลบปริมาณมาก
- 1.4 รูปแบบการสื่อสารที่มีทั้งเชิงบวกและเชิงลบในปริมาณน้อย

การวัดการสื่อสารในครอบครัวจะวัดจากการรับรู้ของบุตรโดยใช้แบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ซึ่งจะประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ลักษณะ ลักษณะหนึ่งจะเกี่ยวกับการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัว ส่วนอีกลักษณะหนึ่งจะเกี่ยวกับการสื่อสารเชิงลบในครอบครัว ในการพิจารณาว่าผู้ตอบคนใดได้รับการสื่อสารเชิงบวกและเชิงลบในปริมาณที่มากหรือน้อยนั้น ใช้มัธยฐานของคะแนนจากข้อคำถามในแต่ละลักษณะ เป็นเกณฑ์ในการแบ่ง เช่น ผู้ที่ได้คะแนนจากลักษณะทั้งสองสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของแต่ละลักษณะก็จัดว่าเป็นผู้ที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารที่มีทั้งเชิงบวกและเชิงลบในปริมาณมาก

2. ทักษะของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารในครอบครัว หมายถึง ความรู้สึกของบุตรที่มีต่อพฤติกรรมที่บิดามารดาแสดงต่อตนในกิจกรรมการสื่อสารต่าง ๆ ซึ่งส่งผลต่อความอบอุ่น มั่นใจ และไว้วางใจในตัวของบิดามารดา วัดได้โดยใช้แบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้ที่ได้คะแนนรวมสูงกว่า แสดงว่ามีทัศนคติต่อการสื่อสารในครอบครัวดีกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมน้อยกว่า

3. การศึกษาของบิคา/มารคา หมายถึง ปริมาณการศึกษาที่บิคา/มารคา ของผู้ตอบได้รับ วัดได้โดยให้ผู้ตอบเลือกคำตอบที่กำหนดให้ซึ่งมีอยู่ 7 ระดับ ระดับค่าสุด คือไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จนถึงระดับสูงสุดคือได้รับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี ขึ้นไป ถ้าในกรณีที่ต้องการแบ่งกลุ่มจะจัดเป็น 3 กลุ่มคือ ระดับการศึกษาต่ำ หมายถึง บิคา มารคา ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ลงมา ระดับการศึกษานกลาง หมายถึง บิคามารคาที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ขึ้นไป จนถึงจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หรือได้ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นต้น ระดับการศึกษาสูง หมายถึง บิคามารคาที่จบชั้นอนุปริญญา ขึ้นไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

อายุ หมายถึง อายุของบุตรซึ่งแบ่งตามเกณฑ์ของเซอร์ลอค ได้เป็น 2 ระดับ ดังนี้

1. วัยรุ่นตอนต้น หมายถึง บุคคลวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 13 - 16 ปี และ กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมปีที่ 2 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร
2. วัยรุ่นตอนปลาย หมายถึง บุคคลวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 17 - 19 ปี และ กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมปีที่ 6 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนนี้จะนำเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเรียงลำดับตามหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ✓ 1. ความหมายของการติดต่อสื่อสาร
- 2. ประเภทของการสื่อสาร
- ✓ 3. ความสำคัญของการสื่อสารในครอบครัว
- ✓ 4. การสื่อสารในครอบครัวกับการพัฒนาบุคคลวัยรุ่น
- ✓ 5. การสื่อสารในครอบครัวกับสัมพันธภาพในครอบครัว
- 6. การพัฒนาการสื่อสารในครอบครัว
- ✓ 7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในครอบครัว
- 8. การเปรียบเทียบลักษณะการสื่อสารในครอบครัวตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่น
เมื่อจำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ
 - 8.1 ลักษณะการสื่อสารในครอบครัวตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่นที่มีอายุ
ต่างกัน
 - 8.2 ลักษณะการสื่อสารในครอบครัวตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่นที่มีเพศ
ต่างกัน
 - 8.3 ความแตกต่างระหว่างลักษณะการสื่อสารของบิดากับมารดาตาม
การรับรู้ของบุตรวัยรุ่น
 - 8.4 ลักษณะการสื่อสารในครอบครัวที่บิดามารดามีการศึกษาต่างกัน

9. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางชีวสังคมบางประการกับรูปแบบการสื่อสาร
ในครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารในครอบครัว

9.1 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างอายุของบุตรกับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว

9.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศของบุตรกับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว

✓ ความหมายของการติดต่อสื่อสาร

การติดต่อสื่อสาร หมายถึง กระบวนการของมนุษย์ในการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยน
ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ ความคิดเห็น และอารมณ์ระหว่างกัน
เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันตามเนื้อหาที่ต้องการสื่อ (วิชณี ศุจิจันทร์รัตน์. 2531 : 2)

ส่วนการสื่อสารระหว่างบุคคล หมายถึง การสื่อสารที่บุคคลสองฝ่ายร่วมกระทำ
การโต้ตอบกัน ผลักเปลี่ยนบทบาทในการเป็นผู้ส่งและผู้รับสารกันไปเรื่อย ๆ จนกระทั่ง
บรรลุจุดหมายในการสื่อสาร (สังคม ภูมิพันธ์. 2530 : 12)

จากนิยามดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการสื่อสารในครอบครัวก็เป็นรูปแบบหนึ่งของการ
สื่อสารระหว่างบุคคลเพียงแต่จำกัดวงไว้เฉพาะสมาชิกในครอบครัวเท่านั้น อย่างไรก็ตาม
ในการวิจัยนี้จะศึกษาเพียงการสื่อสารระหว่างบิดามารดากับบุตรเท่านั้น

ประเภทของการสื่อสาร

ถ้าพิจารณาโดยใช้ช่องทางในการสื่อสารเป็นเกณฑ์จะสามารถแบ่งการสื่อสารได้
2 ประเภท (สังคม ภูมิพันธ์. 2530 : 13) คือ

1. การสื่อสารเชิงวจนะ (Verbal Communication) คือการสื่อสารที่ใช้
ภาษาพูดในการติดต่อ

2. การสื่อสารเชิงอวัจน (Non-verbal Communication) คือ การสื่อสารที่ไม่ออกเสียงเป็นถ้อยคำ แต่มีลักษณะเป็นภาษาที่แฝงอยู่ในถ้อยคำนั้น เช่น น้ำเสียง การเน้นเสียง จังหวะของการพูดและการหยุดพูด นอกจากนี้ยังหมายถึงความถึงกริยาท่าทาง การเคลื่อนไหว การใช้สีหน้า หรือสายตา รวมตลอดไปถึงสิ่งอื่น ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการแปลความหมายของมนุษย์ด้วย เช่น ระยะห่างที่กำหนดไว้สำหรับคนแปลกหน้าหรือคนใกล้ชิด เป็นต้น (อรุณี ประภา หอมเศรษฐี. 2528 : 115)

การสื่อสารทั้งสองประเภทนี้ต่างก็มีความสำคัญต่อการสื่อสารระหว่างบุคคล ทั้งที่แมคครอสกี และคนอื่น ๆ (อรุณี ประภา หอมเศรษฐี. 2528 : 121 ; อ้างอิงมาจาก McGroskey and others. 1971) พบว่า การสื่อความหมายโดยการคุยกันต่อหน้าใช้ภาษาพูดเพียงร้อยละ 35 ที่เหลือเป็นการสื่อสารโดยไม่ใช้ภาษาพูด และนักวิชาการได้ทำการวิเคราะห์พบว่า ภาษาทั้งสองประเภทนี้มีความสัมพันธ์กันถึงห้าลักษณะด้วยกัน (สวนิต ขมาภัย. 2521 : 65 - 77) ดังนี้

1. ซ้ำกัน หมายถึง การแสดงออกในเชิงอวัจนะที่ทำให้เกิดความหมายซ้ำกับคำพูด เช่น พยักหน้าพร้อมกับพูดว่า "ใช่"

2. แแย้งกัน หมายถึง การแสดงออกในเชิงอวัจนะที่แย้งกับคำพูด เช่น ชมว่า "สวย" โดยไม่ได้หันมามองดูเลย

3. แทนกัน หมายถึง การที่อวัจนะภาษาทำหน้าที่แทนวัจนะภาษาโดยสิ้นเชิง เช่น เมื่อพระภิกษุรับนิมนต์ ท่านจะตอบรับด้วยอาการคุณธิ (นิ่ง) อย่างไรก็ตามบางครั้งอวัจนะภาษาก็ไม่สามารถทำหน้าที่แทนได้

4. เสริมกัน หมายถึง การที่อวัจนะภาษาทำหน้าที่เพิ่มหรือเสริมน้ำหนักให้แก่คำพูด โดยเฉพาะคำพูดที่ผู้ใช้ต้องการแสดงอารมณ์ หรือแสดงภาพให้เห็นจริงเห็นจัง ซึ่งอาจทำได้โดยใช้ตัวชี้แสดงออกบนใบหน้าและดวงตา เป็นต้น ในทำนองเดียวกันบางที่

วจินภาษาก็ช่วยเสริมความชัดเจนให้แก่วจินภาษาได้ด้วย

5. เน้นกัน หมายถึง การใช้วจินภาษาช่วยเน้นจุดสำคัญที่ต้องการสื่อ ซึ่งอาจทำได้โดยการบังคับเสียงให้ดังขึ้นกว่าเดิม การเคลื่อนไหวมือและแขน การเคลื่อนไหวศีรษะ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า การสื่อสารทั้งเชิงวจินและอวจินต่างก็มีส่วนสำคัญต่อการสื่อสารระหว่างบุคคล ดังนั้นการวิจัยนี้จึงศึกษาการสื่อสารในครอบครัวทั้งที่เป็นพฤติกรรมทางวาจาและกิริยาท่าทางควบคู่กันไป

✓ ความสำคัญของการสื่อสารในครอบครัว

การสื่อสารเป็นเรื่องสำคัญที่พ่อแม่ต้องเรียนรู้ กล่าวคือ พ่อแม่จำเป็นต้องสร้างทักษะทั้งในการส่ง และการรับสารสื่อ ทั้งนี้เพราะในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับเด็ก ไม่ว่าจะเป็นการอบรมสั่งสอน การแสดงออกซึ่งความต้องการของเด็ก (ศักดิ์ดา ปั่นเหงะเพ็ชร. 2529 : 3) ตลอดจนการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของเด็กที่เกิดขึ้นตามขั้นตอนของพัฒนาการตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยรุ่นนั้น พ่อแม่จะต้องกระทำผ่านกระบวนการสื่อสารทั้งสิ้น (จรรยา สุวรรณทัต. 2529 : 61 - 62) ในทางตรงกันข้ามหากพ่อแม่ไม่สามารถสื่อสารกับลูกได้อย่างมีประสิทธิภาพก็จะประสบความล้มเหลวในการอบรมเลี้ยงดู (พรพนทิพย์ ศิริวิวัฒนบุษย์. 2530 : 59)

จึงกล่าวได้ว่า การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ และการพัฒนาให้เกิดการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ต่อบุตรหลานเป็นบทบาทสำคัญของพ่อแม่ เพราะจะทำให้บรรลุถึงเป้าหมายในการพัฒนาเด็กให้เป็นบุคคลที่มีคุณค่า และมีประสิทธิภาพแก่สังคม (จรรยา สุวรรณทัต. 2530 : 55 - 60)

การสื่อสารในครอบครัวกับการพัฒนาบุคคลวัยรุ่น

การสื่อสารในครอบครัวมีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคคลวัยรุ่นมาก ดังจะเห็นได้จากข้อคิดเห็นของนักวิชาการเกี่ยวกับการป้องกันแก้ไขพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่ระบุว่า ผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในเรื่องนี้ ได้แก่ พ่อแม่ซึ่งควรจะรู้จักแสดงความรักต่อเด็กอย่างถูกต้อง ให้ความอบอุ่น ดูแลเอาใจใส่ ถามทุกข์สุขของลูกด้วยความเข้าใจ ให้ความเป็นกันเอง กับลูกเพื่อให้ลูกกล้าปรึกษาปัญหาต่าง ๆ อย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา จะได้ไม่เก็บกด ปัญหาไว้แต่ลำพัง แล้วหาทางออกด้วยการคบเพื่อนที่ไม่ดี หรือหันไปพึ่งสิ่งเสพติดทั้งหลาย (ทิพย์พรณ นพวงศ์ ณ อยุธยา. 2528 : 8 - 9) เหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะแม้ว่าวัยรุ่น จะช่วยเหลือตนเองได้มากแล้วแต่ก็ยังต้องการความรัก ความเป็นกันเองจากผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิด อยู่ (ฉวีวรรณ สุขพันธ์ไพฑูริย์. 2527 : 123)

อย่างไรก็ตาม การสื่อสารกับบุตรที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นนั้น เป็นช่วงที่พ่อแม่จะต้อง ให้ความสนใจเป็นพิเศษ เพราะถ้าเด็กรู้สึกว่าจะไม่สามารถพูดกับพ่อแม่ได้อย่างเข้าใจ เด็กก็จะไม่พูดด้วย (พรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์. 2530 : 58) ซึ่งลักษณะเช่นนี้อาจทำให้เกิดความรู้สึกห่างเหินต่อกัน อันอาจเป็นเหตุให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีกมาก พ่อแม่ จึงควรได้ศึกษาวิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อจะได้นำมาปรับใช้กับบุตรในช่วงวัยต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

การสื่อสารในครอบครัวกับสัมพันธภาพในครอบครัว

การสื่อสารในครอบครัวมีความเกี่ยวเนื่องกับสัมพันธภาพในครอบครัวเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ หากพ่อแม่พูดคุยสื่อสารกับลูกอย่างรู้ใจ ให้ความเป็นกันเอง รับฟังปัญหาอย่าง เห็นอกเห็นใจ พร้อมจะเป็นที่พึ่งแก่เด็ก เด็กก็จะเกิดความรู้สึกอบอุ่น ตลอดจนเคารพ นับถือและไว้วางใจ เมื่อเด็กประสบปัญหาก็ย่อมนำมาปรึกษาให้ฟัง หรือปรึกษาหารือเพื่อ

หาทางแก้ไขต่อไป (ปราชญ์ รามสูตร. 2528 : 86) ในทางตรงกันข้าม หากบ้าน
ไม่มีใครเป็นที่พึ่งพิงหรือให้ความรู้สึกเชื่อมั่นได้ เมื่อมีปัญหาเด็กก็ไม่มาปรึกษา กว่าคน
ในบ้านจะรู้ปัญหานั้นก็อาจบานปลายจนยากจะแก้ไขเสียแล้ว (ดิเรกนันทน์ อนุวัชศิริวงศ์.
2528 : 48 - 49)

ทางหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวก็คือ พ่อแม่ไม่ควรดู คำนิ
ลงโทษ หรือเข้มงวดมากเกินไป เพราะการกระทำเหล่านั้นนอกจากจะทำให้เด็กไม่กล้า
เล่าความจริงหรือสารภาพความผิดแล้ว ยังอาจทำให้เด็กกลายเป็นคนขี้กลัว ขี้กังวล
และอาจถึงกับนึกเกลียดชังพ่อแม่อยู่ในใจก็เป็นได้ (สุพัตนา เกษาคิวศ์ ณ อยุธยา.
2519 : 20)

นอกจากนี้ยังมีการปฏิบัติอื่น ๆ ที่อาจเป็นผลเสียต่อสัมพันธภาพในครอบครัว เช่น
การไม่ยอมรับฟังซึ่งกันและกัน หรือยอมรับฟังบ้างแต่ไม่ตลอด ทำให้เกิดความเข้าใจผิด
กลาง ๆ ระวังอารมณ์ไม่อยู่ระหว่างการสื่อสาร โต้เถียงเอาชนะกันมากกว่าพยายามสื่อ
ให้เกิดความเข้าใจ เป็นต้น (จรรยา สุวรรณพักต์. 2526 : 63)

ปริมาณการสื่อสารก็เป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อสัมพันธภาพในครอบครัว
กล่าวคือ การที่มีการสื่อสารระหว่างกันน้อย หรือไม่มีการติดต่อสื่อสารกัน อันเนื่องมาจาก
ถูกจำกัดหรือแยกจากกันด้วยเวลาหรือหน้าที่ เช่น พ่อแม่ที่ไม่เคยมีเวลาให้กับลูก เพราะ
สนใจแต่การประกอบอาชีพ หรือให้เวลากับงานสังคมมากเกินไปจนไม่มีโอกาสได้พูดคุย
อบรมลูก ลักษณะเช่นนี้จะทำให้เกิดช่องว่างระหว่างลูกกับพ่อแม่ เกิดความไม่เข้าใจกัน
และกัน และอาจเกิดทัศนคติทางลบต่อกัน (บุษบา สุธีธร. 2529 : 270)

สรุปได้ว่า สิ่งสำคัญที่ช่วยสร้างเสริมสัมพันธภาพในครอบครัวก็คือ การสื่อสาร
อย่างมีคุณภาพ ซึ่งจะต้องควบคู่ไปกับปริมาณที่เพียงพออีกด้วย (ดิเรกนันทน์ อนุวัชศิริวงศ์.
2528 : 46)

อย่างไรก็ตามสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันทำให้พ่อแม่มีเวลาให้แก่ลูกน้อยลง (นิยม บุญมี. 2530 : 12) การที่ไม่มีเวลาหรือมีเวลาน้อยเช่นนี้ทำให้พ่อแม่พุดคุยกับลูกเฉพาะเรื่องที่สำคัญ เช่น เรื่องผลการสอบ หรือหักท่ายกันเพียงประโยคๆ เป็นประจำจนเด็กรู้สึกเบื่อ ซึ่งอาจแสดงออกโดยการหลีกเลี่ยงไม่พบปะสนทนา (พยอม อิงคตานุวัฒน์. 2530 : 205)

ความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมบางอย่างก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่มีผลกระทบต่อปริมาณการสื่อสาร ตัวอย่างเช่น หน้าที่ของครอบครัวในการให้บริการแก่สมาชิก ซึ่งเดิมมักดำเนินการเองภายในครอบครัว แต่ปัจจุบันกลับไปซื้อบริการข้างนอก ทำให้ต้องใช้เวลาไปกับการสื่อสารข้างนอกบ้านมากกว่า เช่น ในการซื้อหรือต่อรองสินค้า เมื่อกลับมาถึงบ้านก็อาจจะเหนื่อยจนไม่อยากจะสื่อสารเป็นผลให้ปริมาณการสื่อสารในครอบครัวลดลงไป (จรรยา สุวรรณทัต. 2530 : 32)

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า สาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารในครอบครัว ได้แก่

1. พ่อแม่ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการสื่อสารในครอบครัว
2. พ่อแม่ไม่ทราบธรรมชาติและความต้องการของลูก
3. สภาพการณ์หลายอย่างเปลี่ยนแปลงไปซึ่งส่งผลกระทบต่อ การสื่อสารใน

ครอบครัว

การวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาเกี่ยวกับความรู้สึกรู้สึกของบุคคลวัยรุ่นที่มีต่อรูปแบบการสื่อสารต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างกันทั้งในด้านของลักษณะและปริมาณ ซึ่งข้อสรุปที่ได้จะช่วยทำให้พ่อแม่เข้าใจบุตรวัยรุ่นมากขึ้น

การพัฒนาการสื่อสารในครอบครัว

การสื่อสารในครอบครัวอาจจะมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หรือขาดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านต่าง ๆ ถ้าเป็นไปตามที่พึงประสงค์จะเรียกว่า "การสื่อสารที่มีสุขภาพดี (Healthy Communication)" ถ้าไม่เป็นไปตามที่พึงประสงค์ เรียกว่า "การสื่อสารที่ขาดสุขภาพดี (Unhealthy Communication)" อย่างไรก็ตามการที่จะตัดสินว่าการสื่อสารในครอบครัวใดมีลักษณะที่พึงประสงค์หรือไม่ โดยไม่คำนึงถึงค่านิยมส่วนบุคคลหรือค่านิยมของสังคมนั้นเป็นเรื่องยาก แต่ก็อาจกล่าวได้อย่างกว้าง ๆ ว่า การสื่อสารที่มีสุขภาพดีนั้นควรจะเป็นไปในทางสร้างสรรค์ สมาชิกจะรู้สึกอบอุ่นเป็นกันเอง มีความสมบูรณ์พูนสุข และให้ความยุติธรรมสำหรับทุกคน (ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์. 2529 : 581)

นักวิชาการที่สนใจเรื่องการสื่อสารในครอบครัวหลายท่านได้ให้แนวทางบางประการแก่พ่อแม่ในการสื่อสารกับเด็ก พอสรุปได้ดังนี้

1. ควรแสดงให้เด็กรับรู้ได้ว่าพ่อแม่สนใจและเต็มใจที่จะให้ความช่วยเหลือทุกเวลาที่เด็กต้องการ (จรรยา สุวรรณทัต. 2529 : 58)
2. ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความหรือบอกเล่าทุกครั้งที่เกิดต้องการ (จรรยา สุวรรณทัต. 2529 : 58) โดยพ่อแม่จะต้องให้ความสนใจในการรับฟังซึ่งอาจแสดงออกด้วยการถามในสิ่งที่เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับเรื่องที่เล่า หรือแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม เป็นต้น (ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์. 2528 : 46).
3. ในการสื่อสารกับเด็กต้องให้เกียรติเด็กโดยยึดหลักความสุภาพ ไม่ควรขี้คอหรือใช้คำที่ทำให้เด็กรู้สึกต่ำต้อย (จรรยา สุวรรณทัต. 2529 : 58) เช่น การบ่น คำประจาน รวมถึงการยกตัวอย่างเปรียบเทียบทั้งในกรณีที่เป็นเด็กในครอบครัวเดียวกัน และเด็กในครอบครัวอื่น ทั้งนี้เพราะจะทำให้เด็กเกิดความกระหมกกระเทือนใจ จนอาจเกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในลักษณะต่าง ๆ ได้ (ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์. 2529 : 2)

4. ในการให้แรงเสริมกับเด็ก อาจใช้วิธีสนับสนุนด้วยคำพูด หรือวิจารณ์ทางบวก (จรรยา สุวรรณทัต. 2529 : 58) กล่าวคือ การท้วงติงควรทำด้วยความเข้าใจ เห็นใจ ไม่ใช่ด้อยค่ารุนแรง ทุถูก หรือสบประมาทเด็ก (วันเพ็ญ บุญประกอบ. 2531 : 21) ส่วนการชมเชยเด็กนั้น แม้ว่าจะเป็นสิ่งที่ดีแต่ก็มีข้อควรระวังเช่นกัน ไม่ควรชมอย่างพร่ำเพรื่อหรือมากเกินไปจนความจำเป็น (ฉรินันท์ อนวัชศิริวงศ์. 2528 : 35)

5. ในการสื่อสารกับเด็กควรยึดเหตุผลเป็นหลัก ไม่ควรใช้อารมณ์ (จรรยา สุวรรณทัต. 2529 : 58) แต่หากพ่อแม่เผลอมันดลใจให้โกรธก็ควรที่จะยอมรับความผิดพลาด เพราะจะช่วยคลี่คลายสถานการณ์ให้ดีขึ้นได้ (สุนิตย์ แบนนาบอน. 2528 : 12 - 13)

6. เมื่อเด็กเกิดมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม พ่อแม่ก็ไม่ควรตกใจไววาย ควรทำจิตใจให้สงบ อย่าด่วนตำหนิหรือลงโทษ แต่ควรไต่ถามรายละเอียดให้ชัดเจนเสียก่อน (วันเพ็ญ บุญประกอบ. 2531 : 21) ซึ่งในกรณีเช่นนี้ควรใช้คำถามว่า "เกิดอะไรขึ้น" ไม่ควรตั้งคำถามว่า "ทำไมจึงเกิดขึ้น" (จรรยา สุวรรณทัต. 2529 : 58)

7. ควรทำให้เด็กรู้สึกได้ว่าพ่อแม่ยอมรับเขา และจะอยู่เคียงข้างเขาเสมอ เมื่อการกระทำนั้นถูกต้อง (จรรยา สุวรรณทัต. 2529 : 58)

8. ควรตอบสนองเด็กด้วยความเห็นใจ (empathy) กล่าวคือ ทำให้ผู้ปกครองเข้าใจความรู้สึกของเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเด็กกำลังรู้สึกวุ่นวายหรือวิตกกังวล ซึ่งอาจแสดงออกโดยกิริยาท่าทางในการฟัง เช่น โน้มตัวไปข้างหน้าอย่างสนใจ โอบน้าลูกไว้ เพิ่มการสัมผัสเพื่อให้เกิดความรู้สึกอบอุ่น (ฉรินันท์ อนวัชศิริวงศ์. 2528 : 48)

9. ในบางกรณีที่เด็กเกิดความขัดแย้งกับพ่อแม่ เช่น เด็กไม่ปฏิบัติตามที่พ่อแม่แนะนำ พ่อแม่ก็อาจใช้การสัมผัสต่อเด็กในลักษณะต่าง ๆ เช่น ใช้สายตา หรือการกอดรัด

ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดี อันจะส่งผลต่อการทำความเข้าใจกัน (สุนิทย์
แป้นนาบอน. 2528 : 12) ในเรื่องเกี่ยวกับแสดงความรักโดยการสัมผัสจากพ่อแม่มี
ข้อคิดที่ผู้ใหญ่ควรให้ความสนใจและพึงระลึกไว้เสมออีกคือ เด็กวัยรุ่นยังมีความต้องการสิ่งนี้
อยู่ เช่น การลูบศีรษะ การจูบหน้าผาก การกอด เพราะสัมผัสเหล่านี้จะให้ความรู้สึก
อบอุ่น แต่พ่อแม่ก็ควรใช้ให้เหมาะสมไม่พรวดพราดเกินไป ลักษณะของการแสดงความรัก
อย่างนี้จะสร้างความมั่นใจให้กับเด็กได้ว่าพ่อแม่ยังรักเขาอยู่ ฉะนั้นจึงไม่ควรผลัดไสลดู
(วันเพ็ญ บุญประกอบ. 2531 : 20) แต่ควรแสดงกิริยาทั้งกล่าวกับลูกในโอกาสอันควร
เช่น เมื่อได้พบหน้ากันภายหลังที่จากกันไประยะหนึ่ง เมื่อมีการหยอกล้อ เล่นหัวกัน เป็นต้น
(สุนิทย์ แป้นนาบอน. 2528 : 11 - 12)

10. ในการสื่อสารจะต้องพิจารณาเวลาและโอกาสให้เหมาะสม เช่น ในกรณีที่
ต้องการตักเตือนเด็ก พ่อแม่ควรที่จะเลือกสภาพการณ์ที่เป็นส่วนตัวมากกว่ากระทำต่อหน้า
คนมาก ๆ (จรรยา สุวรรณทัต. 2529 : 58)

11. ควรให้ความเป็นกันเองกับเด็ก ซึ่งอาจสร้างความรู้สึกนี้ได้ด้วยการพูดคุย
หยอกล้อหรือเล่นหัวกับเด็กบ้าง (พยอม อิงคตานุวัจน์. 2530 : 217)

12. ไม่ควรใช้อำนาจในการสื่อสารกับเด็ก (จรรยา สุวรรณทัต. 2529 : 58)
ตัวอย่างเช่น ในการฝึกระเบียบวินัย ถ้าใช้คำพูดในลักษณะจริงจังจะได้ผลดีกว่าคำพูดใน
ลักษณะการออกคำสั่ง (เรียม ศรีทอง. 2530 : 67)

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ในการสื่อสารกับเด็กนั้นพ่อแม่จะต้อง
คำนึงถึงทั้งเนื้อหาสาระของเรื่องที่จะสื่อ และวิธีการสื่อ โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับระดับ
พัฒนาการของเด็ก (จรรยา สุวรรณทัต. 2529 : 59 - 60)

ข้อสรุปอีกประการหนึ่งที่ได้จากแนวทางการสื่อสารในครอบครัวที่นำเสนอมาข้างต้น
ก็คือ ในการพัฒนาการสื่อสารในครอบครัวให้มีลักษณะที่พึงประสงค์นั้น พ่อแม่ควรจะต้องให้

ความสำคัญกับทักษะที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารอย่างน้อยสามประการ ได้แก่ ทักษะการพูด การฟัง และการแสดงกิริยาท่าที อย่างไรก็ตามทั้งหมดนี้ก็ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความจริงใจด้วย และประการสุดท้ายที่ต้องให้ความสำคัญด้วยก็คือ การเลือกจังหวะเวลาหรือโอกาสในการสื่อสารกับเด็กอย่างเหมาะสม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในครอบครัว

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในครอบครัวที่เป็นผลงานของชาวต่างประเทศพบว่าส่วนใหญ่มักแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการสื่อสารในครอบครัวที่มีต่อบุคลิภาพของบุตร เช่น งานวิจัยของ เกลสเซอร์ (Glaser, 1977) ที่ทำการศึกษาลักษณะการสื่อสารระหว่างบิดามารดากับบุตรวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่ป่วยเป็นโรคจิตเภท จำนวน 10 ครอบครัว เปรียบเทียบกับครอบครัวปกติอีก 10 ครอบครัว ทำการศึกษาโดยใช้ภาพถ่ายหยดหมึกหลายภาพเป็นสถานการณ์กระตุ้นแล้ววัดลักษณะการสื่อสารใน 3 สถานะคือ สถานะที่วัดสมาชิกครอบครัวทีละคน วัดบิดากับมารดาด้วยกัน และบิดามารดากับบุตร โดยอัดเสียงไว้แล้วนำไปวิเคราะห์ภายหลัง ผลปรากฏว่าครอบครัวที่มีผู้ป่วยนั้นมีการสื่อสารที่ผิดปกติมากกว่าในครอบครัวที่ไม่มีผู้ป่วย กล่าวคือ มักจะมีการเปลี่ยนหัวข้อในการสื่อสารบ่อย ๆ และพยายามที่จะเบนเป้าหมายการสื่อสารไปที่เรื่องเกี่ยวกับครอบครัว การสื่อสารที่ผิดปกตินี้พบในการวัดทั้ง 3 สถานะ นอกจากนั้นการวิจัยนี้ได้กระทำเพื่อตรวจสอบสมมุติฐานที่ขัดแย้งกัน 2 ประการ ได้แก่ สมมุติฐานแรกคือ การสื่อสารที่ผิดปกติของบิดามารดาเป็นสาเหตุทำให้เกิดเป็นโรคจิตเภท ส่วนสมมุติฐานที่สองคือ การมีเด็กป่วยเป็นโรคจิตเภท ทำให้สมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัวต้องสื่อสารด้วยอย่างผิดปกติซึ่งในการวิจัยนี้พบผลว่า ในสภาพที่บิดามารดาถูกวัดเป็นคู่ตามลำพังนั้นมีการสื่อสารที่ผิดปกติมากกว่าเมื่ออยู่ในสภาพการวัดที่มีบิดามารดาและบุตร

อยู่รวมกัน ผลนี้พบทั้งในครอบครัวที่ป่วยและในครอบครัวปกติด้วย เกลสเซอร์ จึงสรุปว่า ผลการวิจัยนี้สนับสนุนสมมุติฐานข้อแรกที่ว่า การสื่อสารที่ผิดปกติของบิดามารดาเป็นสาเหตุ ทำให้เด็กเป็นโรคจิตเภท

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าผลงานของเกลสเซอร์ยังไม่สามารถยืนยันข้อสรุปดังกล่าว ได้อย่างแน่ชัด แต่จากการศึกษาของวาสนา ศรีมณี และคนอื่น ๆ (2517) ที่ทำการศึกษาค้นคว้าจากครอบครัวที่มีบิดามารดาเป็นโรคจิต 11 ราย ก็พบผลที่สอดคล้องกับการศึกษาของเกลสเซอร์เช่นกัน นั่นคือ พบว่าเด็กเหล่านี้มักจะป่วยเป็นโรคจิตด้วย ซึ่งคณะผู้วิจัยสรุปว่า สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะบิดามารดาที่เป็นโรคจิตจะมีการสื่อสารทางวาจาและความสัมพันธ์ที่ผิดปกติกับบุตร

งานวิจัยอีกเรื่องหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสื่อสารในครอบครัวเช่นกัน ได้แก่ การวิจัยของซิลเบอร์เบิร์ก (Silberberg, 1977) ที่ศึกษาพฤติกรรมการพูดและคุณภาพของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตรวัยรุ่นที่มีปัญหาทางอารมณ์ 10 ครอบครัว คิตยาเสพติก 10 ครอบครัว และครอบครัวปกติอีก 10 ครอบครัว โดยทำการสัมภาษณ์ชนิดที่มีคำถามเป็นโครงสร้างกำหนดไว้ ครอบครัวละ 1 ชั่วโมง และมีผู้ตัดสินใจ 3 คน นั่งอยู่หลังกระจกที่มองเห็นทางเดียว พบว่าครอบครัวปกติแตกต่างจากครอบครัวผิดปกติทั้งสองประการในหลายด้าน ได้แก่ ปริมาณการပြောปรำเปรำว่าเป็นต้นเหตุของปัญหาภายในครอบครัว ความเข้มแข็งในการติดต่อสื่อสารกัน ปริมาณการปฏิสัมพันธ์กัน ความสามารถในการตัดสินใจร่วมกัน ความร่วมมือกันและอิสระในการแสดงออก นอกจากนี้ยังมีข้อที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ ครอบครัวของเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์กับครอบครัวของเด็กที่คิตยาเสพติก จะมีความคล้ายคลึงกันมากในด้านต่าง ๆ ที่ศึกษา ดังรายละเอียดที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น

นอกจากนี้จากการประมวลผลการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัวกับโรคทาง

จิตของเด็กที่ดำเนินการโดยเจกอบ ในปี ค.ศ. 1975 (จรรยา สุวรรณทัต. 2529 : 56 ; อ้างอิงมาจาก Jacob. 1975) ก็ได้ข้อสรุปในทำนองเดียวกัน กล่าวคือ ครอบครัวที่มีคนป่วยกับครอบครัวปกติมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดในด้านความรู้สึกรักใคร่ใกล้ชิดกันระหว่างบุตรกับบิดามารดา โดยครอบครัวปกติจะมีการประเมินค่าสมาชิกของครอบครัวในทางดี มีการพูดและใช้อารมณ์ขันในครอบครัว แสดงความรู้สึกต่อกันในทางบวก รู้จักปลดปล่อยความเครียด และที่สำคัญคือมีการสื่อสารกันในคำที่สนับสนุนกันมากกว่าในครอบครัวที่มีบุตรป่วยเป็นโรคจิต นอกจากนี้สมาชิกในครอบครัวปกติยังมีการวิพากษ์วิจารณ์และว่ากล่าวเยาะหยันเสียสลับกันน้อยกว่าในครอบครัวที่มีผู้ป่วยโรคจิตอีกด้วย

งานวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารในครอบครัวที่น่าสนใจอีกเรื่องหนึ่งได้แก่ผลงานของ ยูโซฟ (Yusof Aizan Mohd. 1984) ซึ่งทำการศึกษาเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 3 ตัวคือ การสื่อสารของบิดามารดากับบุตรวัยรุ่น มโนภาพแห่งตนของบุตรวัยรุ่น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ผู้ปกครองของนักเรียนและนักเรียนระดับชั้นที่ 8 จากโรงเรียนมัธยมในประเทศมาเลเซีย จำนวนทั้งสิ้น 341 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบผลที่น่าสนใจคือ การสื่อสารของบิดามารดากับบุตรวัยรุ่นที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับมโนภาพแห่งตนของบุตรวัยรุ่น และการสื่อสารของบิดามารดากับบุตรวัยรุ่นที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วย นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มบุคคลวัยรุ่นที่มีมโนภาพแห่งตนสูงจะมีการรับรู้เกี่ยวกับการสื่อสารในครอบครัวในทางบวกมากกว่ากลุ่มที่มีมโนภาพแห่งตนต่ำ ผลทั้งหมดนี้มีความเชื่อมั่นได้ทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

สำหรับงานวิจัยในประเทศที่ศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารในครอบครัวมีจำนวนน้อยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ใช้บุคคลวัยรุ่นเป็นกลุ่มตัวอย่างนั้น พบเพียงเล่มเดียว ได้แก่ งานวิจัยของพัชนี เขยจรรยา และประทุม ฤกษ์กลาง (2531) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบ

การสื่อสารภายในครอบครัวและการเปิดรับสื่อมวลชนของเยาวชน รวมทั้งความสัมพันธ์ของการเปิดรับสื่อมวลชนและรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร ทั้งหมดนี้ศึกษากับบุคคลวัยรุ่นชายและหญิงที่มีอายุระหว่าง 10-19 ปี และกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนระดับมัธยม การวิจัยครั้งนี้ยึดแนวคิดของต่างประเทศเป็นหลัก กล่าวคือ ได้แบ่งรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวโดยใช้แนวคิดของนักวิชาการสองกลุ่ม ดังนี้

1. แนวคิดของ McLeod & Chaffee

แนวคิดนี้จะแบ่งลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวเป็น

2 แบบ ดังนี้

1.1 ความสัมพันธ์แบบ Socio - Orientation คือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัวที่เข้ากันได้ดี ครอบครัวแบบนี้จะอบรมให้เด็กรักษาความสัมพันธ์กับพ่อแม่และบุคคลอื่น ๆ ในครอบครัว พ่อแม่จะสนับสนุนให้เด็กปรับตัวเข้ากับสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัว และเพื่อน ๆ พ่อแม่จะสอนลูกให้หลีกเลี่ยงการโต้เถียง ความขัดแย้ง เด็กจะต้องรู้จักระงับความโกรธ และยอมจำนนในการถกเถียงปัญหา เพื่อมิให้เกิดความขัดแย้งหรือความยุ่งยากขึ้น

1.2 ความสัมพันธ์แบบ Concept - Orientation คือความสัมพันธ์ที่ยึดถือแนวความคิด ข้อเท็จจริง ความถูกต้อง ความเป็นไปได้ของเนื้อหาที่สื่อสารกันเป็นหลัก เด็กจะได้รับการสนับสนุนให้รู้จักแสดงความคิดเห็นของตนเองออกมาอย่างเปิดเผย รู้จักโต้แย้งความคิดเห็นของผู้อื่น ในขณะที่เด็กก็รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นความเชื่อของผู้อื่นด้วย พ่อแม่จะสนับสนุนให้ลูกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอยู่เสมอ เด็กจึงมีทักษะในการแสดงเหตุผล และรู้จักประเมินปัญหาอย่างรอบคอบ

เมื่อนำแบบแผนความสัมพันธ์ในครอบครัว 2 แบบข้างต้นมาผสมผสานกันจะแบ่งรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวได้เป็น 4 แบบคือ

แบบที่ 1 เรียกว่า การสื่อสารภายในครอบครัวแบบ Laissez faire แบบนี้ไม่ได้เน้นหนักถึงความสัมพันธ์ทั้งแบบ Socio - Orientation และ Concept Orientation เด็กจะไม่ถูกห้ามการเถียงกับผู้ใหญ่ ขณะเดียวกันก็ไม่มีโอกาสรับฟังความคิดเห็นจากผู้ใหญ่

แบบที่ 2 เรียกว่า การสื่อสารภายในครอบครัวแบบ Protective แบบนี้จะเน้นความสัมพันธ์แบบ Socio - Orientation คือจะอบรมเด็กให้มีความเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ และรักษาความสามัคคีกลมเกลียวภายในครอบครัว เด็กจะถูกสอนไม่ให้เถียงกับผู้ใหญ่

แบบที่ 3 เรียกว่า การสื่อสารภายในครอบครัวแบบ Pluralistic แบบนี้จะเน้นความสัมพันธ์แบบ Concept Orientation คือจะสนับสนุนความคิดแปลกใหม่ของเด็ก แม้จะเป็นการขัดแย้งกับผู้ใหญ่ก็ตาม เด็กมีอิสระเต็มที่ในการแสดงความคิดเห็นของตัวเอง และถกเถียงปัญหาต่าง ๆ ภายในครอบครัว

แบบที่ 4 เรียกว่า การสื่อสารภายในครอบครัวแบบ Consensual แบบนี้จะประนีประนอมระหว่าง Socio - Orientation และ Concept - Orientation คือเด็กอาจได้รับการสนับสนุนให้แสดงความเห็น แต่ต้องไม่เป็นการกระทบกระเทือนถึงความกลมเกลียวภายในครอบครัว

2. แนวคิดของ David Kantor และ William Lehr

แนวคิดนี้ได้แบ่งรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวเป็น 3 แบบ ดังต่อไปนี้

แบบที่ 1 เรียกว่า การสื่อสารในครอบครัวแบบปิด (Closed Family) มีลักษณะของการสื่อสารแบบเน้นการควบคุม ยึดถือแบบธรรมเนียมประเพณี มีระเบียบ

กฎเกณฑ์ การรับข่าวสารและหัวข้อในการสนทนาระหว่างบุคคลในครอบครัวอยู่ในความควบคุมของผู้อำนาจในครอบครัว

แบบที่ 2 เรียกว่า การสื่อสารในครอบครัวแบบเปิด (Open Family) มีลักษณะเน้นความเป็นประชาธิปไตย การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลในครอบครัวเป็นไปอย่างอิสระ แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่ปล่อยปละละเลย

แบบที่ 3 เรียกว่า การสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อย (Random Family) มีลักษณะเน้นความเป็นตัวของตัวเอง อิสระเสรี ไม่มีการบังคับ การสื่อสารระหว่างบุคคลภายในครอบครัวเป็นไปอย่างเสรี ไม่มีระเบียบกฎเกณฑ์

นอกจากนี้การวิจัยเรื่องดังกล่าวก็ยังได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบต่าง ๆ กับปริมาณการสื่อสารในครอบครัว ซึ่งวัดจากความบ่อยครั้งของการสื่อสารระหว่างบิดามารดากับบุตรภายในหนึ่งสัปดาห์ ควบคู่กับระยะเวลาที่ใช้ในการสื่อสารแต่ละครั้ง

จากการวิจัยของ พัทธนี เขยจรรยา และประทุม ฤกษ์กลาง พบผลว่า รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวของเยาวชนในกรุงเทพมหานครมีจำนวนไม่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะใช้วิธีการแบ่งตามแนวคิดของแมคลอค และเซฟฟี หรือแนวคิดของเควิก แคนเทอร์ และวิลเลียม เลอร์ และยังพบว่า ปริมาณการสื่อสารภายในครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบ Laissez - faire (ตามแนวคิดของแมคลอค และเซฟฟี) และมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบ Open Family Communication (ตามแนวคิดของแคนเทอร์ และเลอร์)

การเปรียบเทียบลักษณะการสื่อสารในครอบครัวตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่นเมื่อจำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ

เนื่องจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องการสื่อสารในครอบครัวมีจำนวนไม่มากนัก ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยอื่น ๆ เพิ่มเติมด้วย ซึ่งจะขอแยกกล่าวเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

ลักษณะการสื่อสารในครอบครัวตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่นที่มีอายุต่างกัน

จากการศึกษาพบว่า สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างบุตรวัยรุ่นกับบิดามารดา ได้แก่ การที่พ่อแม่ปรับตัวไม่ทันกับความเจริญเติบโตของบุตรวัยรุ่น เป็นผลให้บิดามารดาใช้วิธีการสัมพันธ์กับบุตรวัยรุ่นเช่นเดียวกับเมื่อบุตรยังเป็นเด็กเล็ก เช่น การคอยแนะนำออกคำสั่งให้วัยรุ่นต้องปฏิบัติตามเหมือนเด็กเล็ก ๆ หรือคอยติดตามดูแลจนบุตรไม่มีโอกาสเป็นอิสระทางความคิดและการตัดสินใจ (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2530 : 173) จะเห็นได้ว่า กรณีเช่นนี้น่าจะเกิดขึ้นระหว่างบิดามารดากับบุตรวัยรุ่นที่อยู่ในช่วงต้นมากกว่าบุตรที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย เพราะว่าที่บุตรจะเติบโตเข้าสู่วัยรุ่นตอนปลายนั้น บิดามารดาก็มีเวลาที่จะคอย ๆ ปรับตัวให้ยอมรับว่าบุตรของคนไม่ใช่เด็กเล็ก ๆ อีกต่อไปแล้ว ดังที่ นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคนอื่น ๆ (นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคนอื่น ๆ. 2520 : 260) ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อลูกหลานเจริญเติบโตขึ้น พ่อแม่จะคอย ๆ ตระหนักว่าลูกหลานของตนหาใช่เด็กเล็ก ๆ อีกต่อไป ผลที่ตามมาคือพ่อแม่จะให้สิทธิเสรีภาพแก่ลูกมากขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับวัยรุ่นจะค่อย ๆ ดีขึ้นแต่ก็ยังคงมีความขัดแย้งต่าง ๆ อยู่ อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปแล้วความสัมพันธ์ภายในครอบครัวในช่วงวัยรุ่นตอนปลายจะเป็นไปอย่างราบรื่นและมั่นคงกว่าในระยะก่อนหน้านี้มากเว้นในช่วงปีแรกของวัยทารก

ส่วนตัวของเด็กเองนั้นขณะที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น ก็มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายอย่างมาก ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายยังเจริญเติบโตไม่พร้อมกัน ซึ่งทำให้ร่างกาย

ขาดสมดุลและอารมณ์ก็ไม่มั่นคงเช่นนี้ทำให้มีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกับครอบครัวอยู่เสมอ ๆ
ถึงแม้ว่าบางครั้งพ่อแม่จะยอมรับแต่ก็ยังมีการวิพากษ์วิจารณ์และมีการลงโทษ (Hurlock.
1967 : 589)

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ พ่อจะสันนิษฐานได้ว่าการสื่อสารในครอบครัวตามการรับรู้
ของบุตรวัยรุ่นตอนปลายน่าจะเข้าไปในเชิงบวกมากกว่าแต่เป็นไปในเชิงลบน้อยกว่าวัยรุ่น
ตอนต้น

ลักษณะการสื่อสารในครอบครัวตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่นที่มีเพศต่างกัน

จากการวิจัยของ ทรอปเพลแมน (Smart. 1969 : 502 ; citing
Droppelman. 1963) ซึ่งศึกษาเด็กชายและเด็กหญิงที่เรียนในระดับชั้นตั้งแต่ 7-11
เมื่อนำข้อมูลที่ได้จากเด็กชายและเด็กหญิงมาเปรียบเทียบกันแล้วพบว่า เด็กหญิงรายงานว่า
ตนได้รับความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจ ความเอาใจใส่จากบิดาและมารดา
มากกว่าที่เด็กชายรายงาน ขณะที่เด็กชายรู้สึกว่าการกระทำที่ไม่เป็นมิตรมากกว่า
ซึ่งสอดคล้องกับผลการประมวลงานวิจัยที่ดำเนินการโดยโกลดิน (ทองเคื่อน พันธุนาวิน.
2524 : 55 ; อ้างอิงมาจาก Goldin. 1969) ที่พบว่า เด็กชายมีการรับรู้ว่ามีบิดามารดา
มีความรักและการยอมรับตนน้อยกว่าเด็กหญิง แต่บิดามารดาจะมีการควบคุมทางจิต
เรียกร้องจากตนและลงโทษตนเป็นปริมาณมากกว่าที่เด็กหญิงรายงาน

เนื่องจากการรับรู้ความรู้สึกที่บุคคลอื่นมีต่อตนนั้นมีความเกี่ยวเนื่องกับท่าทีการแสดงออก
ที่บุคคลนั้นตอบสนองต่อตนจึงอาจสันนิษฐานได้ว่าการสื่อสารในครอบครัวตามการรับรู้ของบุตร
วัยรุ่นเพศหญิงน่าจะเข้าไปในเชิงบวกมากกว่าแต่เป็นไปในเชิงลบน้อยกว่าบุตรวัยรุ่นเพศชาย

ความแตกต่างระหว่างลักษณะการสื่อสารของบิดากับมารดาตามการรับรู้ของบุตร วัยรุ่น

จากการวิจัยของคูบ (Smart. 1969 : 501 ; citing Dubbe. 1956) ที่

ทำกำรศึกษานักศึกษาระดับวิทยาลัย จำนวน 100 คน พบว่า วัยรุ่นจำนวนถึง 99 คน ในกลุ่มตัวอย่างนี้ยังถึงความยากลำบากในการสื่อสารกับบิดามารดาของพวกเขา วัยรุ่นทั้งชายและหญิงระบุว่าหัวข้อสนทนาที่ยากที่สุดไม่ว่าจะเป็นการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับบิดาหรือมารดาก็คือเรื่องเกี่ยวกับทางเพศ นอกจากนี้วัยรุ่นหญิงยังรายงานว่าตนเองประสบปัญหาในการที่จะคุยถึงเรื่องการแต่งงานและการกระทำที่ผิดพลาดกับมารดา ส่วนวัยรุ่นชายจะประสบความยุ่งยากที่จะกล่าวถึงการกระทำที่ผิดพลาดหรือความล้มเหลวของตนเองกับมารดา โดยวัยรุ่นหญิงให้เหตุผลว่าเป็นเช่นนั้นเพราะตนไม่ค่อยมีโอกาสที่จะพูดคุยกับบิดาและมารดา นอกจากนี้วัยรุ่นทั้งชายและหญิงรู้สึกกลัวว่ามารดาจะบ่นจู้จี้และอาจจะเก็บความลับไว้ไม่ได้ แต่กำรศึกษากลับนี้มิได้รายงานเกี่ยวกับความรู้สึกของบุตรที่มีต่อพฤติกรรมกำรสื่อสารของบิดา

ในทางตรงกันข้าม ไวเนอร์ (Weiner. 1988) ซึ่งทำกำรสำรวจความต้องการของนักเรียนชั้นมัธยมที่อาศัยอยู่ในรัฐมิสซิสซิปปี จำนวน 1,047 คน กลับพบว่าบุตรวัยรุ่นทั้งชายและหญิงแสดงออกถึงความเต็มใจที่จะพูดคุยแลกเปลี่ยนกับบิดามารดาในหลายเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมารดา เช่น ต้องการคุยเรื่องความรู้สึกและเรื่องเกี่ยวกับสังคมกับมารดา นอกจากนี้เมื่อทำกำรวัดระดับความเปิดเผยของวัยรุ่นในการสื่อสารกับบิดามารดาโดยใช้เครื่องมือที่เรียกว่า ก็พบว่า คะแนนความเปิดเผยในการสื่อสารกับบิดาต่ำกว่ามารดา

ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับกำรวิจัยของ จอห์นสัน และคอลลิน (Collins. 1988 : 66 ; citing Johnson and Collins. 1988) ที่ทำกำรศึกษาจากเด็กที่เรียนอยู่ในระดับชั้นที่ 5, 8 และ 11 (อายุ 11, 14 และ 17 ปี) จำนวนทั้งสิ้น 385 คน เด็กเหล่านี้เป็นบุตรของชนชั้นกลางที่อาศัยอยู่ทางตะวันตกตอนกลางของประเทศสหรัฐอเมริกา คำเนินการศึกษาโดยใช้วิธีให้เด็กรายงานเกี่ยวกับพฤติกรรมของบิดามารดาที่ปฏิบัติต่อกัน พบผลการวิจัยที่น่าสนใจคือ บุตรรับรู้วามารดามีการปฏิบัติที่แสดงออกถึงการยอมรับตนมากกว่าบิดา

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจึงพอสรุปได้เพียงว่าบุตรวัยรุนมีการรับรู้เกี่ยวกับลักษณะการสื่อสารของบิดาแตกต่างจากลักษณะการสื่อสารของมารดา แต่ยังไม่อาจสรุปได้อย่างแน่ชัดว่าบิดาหรือมารดาจะมีลักษณะการสื่อสารที่สอดคล้องกับความต้องการของบุตรมากกว่ากัน

ลักษณะการสื่อสารในครอบครัวที่บิดามารดามีการศึกษาต่างกัน

จรรยา สุวรรณทัต (2523 : 54 - 56) กล่าวถึงปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว ได้แก่ บิดามารดาจะต้องพยายามเข้าใจในลักษณะธรรมชาติของการเจริญเติบโตและความพร้อมที่จะช่วยเหลือเด็กเมื่อเกิดปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของเฟลมมิง (นรา สมประสงค์. 2520 : 9 ; อ้างอิงมาจาก Fleming. 1957 : 14) ที่ว่าบิดามารดาที่ไม่มีความรู้ทางจิตวิทยาเกี่ยวกับวัยรุนที่ไม่เข้าใจวัยรุน จะเป็นสาเหตุให้เกิดความขัดแย้งระหว่างบิดามารดากับเด็กวัยรุนได้

เมื่อพิจารณาถึงความเข้าใจของบิดามารดาเกี่ยวกับธรรมชาติของเด็ก จะเห็นได้ว่าบิดามารดาที่มีระดับการศึกษาสูงน่าจะมีความรู้ในเรื่องนี้ไ้มากกว่าบิดามารดาที่มีระดับการศึกษาค่ำ ทั้งนี้เพราะถึงแม้ว่าในปัจจุบันสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ก็พยายามทำการเผยแพร่เนื้อหาสาระทางวิชาการด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างกว้างขวาง แต่จะสังเกตได้ว่าสื่อที่เสนอรายละเอียดในเรื่องดังกล่าวมากที่สุด ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น นิตยสารหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยตรง ซึ่งจากการวิจัยของเวทย์ ชโนปจัย (เวทย์ ชโนปจัย. 2517 : 94 - 102) พบว่า ผู้ที่จะเปิดรับสื่อในแขนงนี้ ส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาคอนข้างสูง

อนึ่ง เป็นที่ยอมรับกันว่ากระบวนการทางการศึกษานั้นนอกจากจะทำหน้าที่ในการให้ความรู้ด้านเนื้อหาทางวิชาการและทักษะทางวิชาชีพแล้ว ก็ยังมีส่วนในการกล่อมเกลามารยาททางสังคมต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงการแสดงออกทางวาจา กิริยาท่าทางและการเลือก

จังหวะเวลาหรือโอกาสในการสื่อสารระหว่างบุคคลอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการวิจัยที่เสนอผลเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างแน่ชัด ดังนั้นจึงอาจสันนิษฐานได้เพียงว่า พ่อแม่ที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีลักษณะการสื่อสารในครอบครัวต่างกัน

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางชีวสังคมบางประการกับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารในครอบครัว

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับอายุของบุตรกับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว

เมื่ออย่างเข้าวัยรุ่นร่างกายจะมีการเปลี่ยนแปลงมากและส่วนต่าง ๆ ของร่างกายก็ยังไม่สมดุลกันจึงทำให้บุคคลที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้นมีปัญหาที่จะต้องปรับตัวค่อนข้างมาก (Hurlock. 1967 : 589) อารมณ์ในช่วงวัยนี้ก็จะเปลี่ยนแปลงและหงุดหงิดง่าย ถ้ามีสิ่งใดไม่เป็นไปตามที่คาดไว้ก็จะผิดหวังและตีโพยตีพายได้โดยง่าย (จรรยา สุวรรณทัต. 2526 : 33) แต่เมื่อวัยรุ่นเจริญเติบโตขึ้น การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายก็เริ่มคงที่ซึ่งส่งผลให้วัยรุ่นมีอารมณ์ที่มั่นคงขึ้น ในขณะที่เดียวกันวัยรุ่นก็ได้รับความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ซึ่งอาจทำให้วัยรุ่นมีความคิดที่กว้างขวางและลึกซึ้งขึ้น ดังที่ จรรยา สุวรรณทัต (2526 : 33) กล่าวว่า วัยรุ่นตอนกลางและตอนปลาย (อายุ 15 - 20 ปี) จะมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ และพัฒนาทักษะทางสังคมมากกว่าวัยรุ่นตอนต้น การเจริญทางสติปัญญาจะสูงสุด รู้จักคิดวิเคราะห์และมีความคิดไตร่ตรองมากขึ้น

ดังนั้นจึงอาจสันนิษฐานได้ว่า ถึงแม้บุตรที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้นกับวัยรุ่นตอนปลายจะได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเดียวกันก็อาจมีทัศนคติต่อการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกัน

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศของบุตรกับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว

พ่อแม่ส่วนใหญ่ในสังคมไทยมักคาดหวังว่าเด็กหญิงจะต้องมีความประพฤติเรียบร้อย ไม่ซุกซน ดังนั้น พ่อแม่จึงค่อนข้างจะเข้มงวดกับกิจกรรมารยาทของบุตรสาวมากกว่าบุตรชาย และมีพ่อแม่จำนวนไม่น้อยที่ให้เหตุผลกับบุตรสาวในการอบรมบุตรแตกต่างกันนี้ โดยกล่าวถึงความแตกต่างระหว่างเพศหญิงกับชาย ซึ่งลักษณะเช่นนี้บางครั้งทำให้เด็กหญิงเกิดความขัดแย้งในใจ (Conflict) ว่าพ่อแม่รักและสนใจที่ชายหรือน้องชายมากกว่าตน (ฉวีวรรณ สุขพันธ์ไพฑาราม. 2527 : 104) นอกจากนี้ผู้หญิงยังมีลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งคือ มีความอ่อนไหวต่อความรู้สึก (Sensitive) มากกว่าผู้ชาย กล่าวคือ เมื่อได้รับสิ่งที่ปรารถนาหรือไม่สมปรารถนาก็จะมีความรู้สึกหรือแสดงพฤติกรรมออกมามากกว่าผู้ชาย (รัชณี วารินทร์. 2531 : 20 ; อ้างอิงมาจาก Bernard. 1984 : 986-991)

ดังนั้น อาจสันนิษฐานได้ว่า ถึงแม้บุตรวัยรุ่นเพศหญิงและเพศชายจะได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเดียวกัน แต่บุตรวัยรุ่นเพศหญิงและเพศชายก็อาจมีทัศนคติต่อการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกัน หรือกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศของบุตรกับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวน่าจะมีเกี่ยวข้องกับทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารในครอบครัว

✓ สมมุติฐานในการศึกษาครั้งนี้ว่า

1. บุตรวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารแตกต่างกันมีทัศนคติต่อการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกัน
 - 1.1 บุตรวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารแตกต่างกันมีทัศนคติต่อการสื่อสารของบิดาแตกต่างกัน
 - 1.2 บุตรวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวที่มีมารคามีรูปแบบการสื่อสารแตกต่างกันมีทัศนคติต่อการสื่อสารของมารดาแตกต่างกัน
2. บิดาและมารคามีการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวแตกต่างกัน
3. บิดาและมารคามีการสื่อสารเชิงลบในครอบครัวแตกต่างกัน
4. บุตรวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวมากกว่าบุตรวัยรุ่นตอนต้น
 - 4.1 บุตรวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดามากกว่าบุตรวัยรุ่นตอนต้น
 - 4.2 บุตรวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดามากกว่าบุตรวัยรุ่นตอนต้น
5. บุตรวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบในครอบครัวน้อยกว่าบุตรวัยรุ่นตอนต้น
 - 5.1 บุตรวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดาน้อยกว่าบุตรวัยรุ่นตอนต้น
 - 5.2 บุตรวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดาน้อยกว่าบุตรวัยรุ่นตอนต้น
6. บุตรวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวมากกว่าบุตรวัยรุ่นชาย

- 6.1 บุตรวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดามากกว่าบุตร
วัยรุ่นชาย
- 6.2 บุตรวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดามากกว่า
บุตรวัยรุ่นชาย
7. บุตรวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบในครอบครัวน้อยกว่าบุตรวัยรุ่นชาย
 - 7.1 บุตรวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดาน้อยกว่าบุตร
วัยรุ่นชาย
 - 7.2 บุตรวัยรุ่นเพศหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดาน้อยกว่า
บุตรวัยรุ่นชาย
8. บิดามารดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัว
แตกต่างกัน
 - 8.1 บิดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัว
แตกต่างกัน
 - 8.2 มารดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัว
แตกต่างกัน
9. บิดามารดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีการสื่อสารเชิงลบในครอบครัวแตกต่างกัน
 - 9.1 บิดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีการสื่อสารเชิงลบในครอบครัว
แตกต่างกัน
 - 9.2 มารดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีการสื่อสารเชิงลบในครอบครัว
แตกต่างกัน
10. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับอายุมีผลต่อทัศนคติของ
บุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารในครอบครัว

10.1 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารของบิดากับอายุของบุตร
มีผลต่อทัศนคติของบุตรวัยรุนต่อการสื่อสารของบิดา

10.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารของมารดากับอายุของบุตร
มีผลต่อทัศนคติของบุตรวัยรุนต่อการสื่อสารของมารดา

11. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับเพศของบุตรมีผลต่อ
ทัศนคติของบุตรวัยรุนต่อการสื่อสารในครอบครัว

11.1 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารของบิดากับเพศของบุตรมีผล
ต่อทัศนคติของบุตรวัยรุนต่อการสื่อสารของบิดา

11.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารของมารดากับเพศของบุตร
มีผลต่อทัศนคติของบุตรวัยรุนต่อการสื่อสารของมารดา

วิธีดำเนินการศึกษา

ในส่วนของวิธีดำเนินการนี้จะประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่างและวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างและวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายและหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ซึ่งมีจำนวนประมาณ 55,000 คน และ 25,000 คน ตามลำดับ จากโรงเรียนประมาณ 100 โรงเรียน ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มคือ โรงเรียนในเขตชั้นใน และโรงเรียนในเขตชั้นนอก แต่ละกลุ่มจะมีประมาณ 50 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายและหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 6 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร จำนวนประมาณ 635 คน ซึ่งเลือกมาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) ดังรายละเอียดต่อไปนี้คือ สุ่มโรงเรียนด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) กล่าวคือ จะสุ่มโรงเรียนชายที่แบ่งไว้เป็นกลุ่มโรงเรียนเขตชั้นใน และกลุ่มโรงเรียนเขตชั้นนอกมากลุ่มละ 5 โรงเรียน ด้วยวิธีจับสลาก จากนั้นจึงทำการสุ่มห้องเรียนจากแต่ละโรงเรียนมาชั้นละ 1 ห้องเรียน ด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยกำหนดให้นักเรียนทุกคนในห้องนั้นเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้า ดังนั้นจะไ้กลุ่มตัวอย่างจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 6 มาชั้นละ 10 ห้องเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ประกอบด้วยเครื่องมือ 3 ชุด ดังนี้

1. แบบสอบถามรายละเอียดส่วนบุคคล
2. แบบวัดการสื่อสารในครอบครัว
3. แบบวัดทัศนคติต่อการสื่อสารในครอบครัว

1. แบบสอบถามรายละเอียดส่วนบุคคล จะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับเพศและอายุ
ของนักเรียน รวมทั้งระดับการศึกษาของบิดา/มารดา

2. แบบวัดการสื่อสารในครอบครัว

2.1 วิธีสร้าง แบบวัดการสื่อสารในครอบครัวมีลำดับในการสร้างดังนี้

2.1.1 ศึกษาเอกสารเพื่อเป็นแนวทางในการเขียนนิยามปฏิบัติการ
และเพื่อสำรวจแนวความคิดของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องพฤติกรรมการสื่อสารภายในครอบครัว
ทั้งที่จัดว่าเป็นการสื่อสารเชิงบวกและการสื่อสารเชิงลบ จากการค้นคว้าพบว่า การสื่อสาร
ที่มีประสิทธิภาพต้องประกอบด้วยพฤติกรรมทั้งทางวาจา กริยาท่าทาง ตลอดจนการเลือก
ช่วงจังหวะเวลาหรือโอกาสในการสื่อสารที่เหมาะสม และกิจกรรมการสื่อสารต่าง ๆ ของ
ครอบครัว ได้แก่

2.1.1.1 การให้ความรู้แก่บุตร

2.1.1.2 การให้โอกาสบุตรแสดงความคิดเห็นและความรู้สึก
ต่าง ๆ

2.1.1.3 การแก้ปัญหาส่วนตัวของบุตร และเปิดโอกาสให้
บุตรช่วยแก้ปัญหาของสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัว

2.1.1.4 การแก้ปัญหาคำขัดแย้งระหว่างบุคคลหรือควบคุม
พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และเสริมแรงพฤติกรรมที่พึงประสงค์

2.1.1.5 การแสดงความรักต่อบุตร

2.1.1.6 การเล่นและการพักผ่อนหย่อนใจร่วมกัน

2.1.2 ทำการสำรวจความคิดเห็นของบุคคลวัยรุ่นเกี่ยวกับพฤติกรรม
การสื่อสารในครอบครัวทั้งที่จัดว่าเป็นการสื่อสารเชิงบวกและการสื่อสารเชิงลบ

2.1.3 รวบรวมพฤติกรรมที่ได้จากข้อ 2.1.2 มาคัดเลือกเฉพาะ
ข้อความที่นักเรียนส่วนใหญ่เห็นสอดคล้องกัน หรือข้อความที่สอดคล้องกับหลักการทางวิชาการ

2.1.4 นำข้อความจากที่ได้จากข้อ 2.1.3 มาสร้างเป็นข้อคำถาม

2.2 ลักษณะของเครื่องมือ แบบวัดนี้มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า
(Rating Scale) ชนิด 4 คำตอบ ประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ ส่วนหนึ่ง
จะเกี่ยวกับการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัว อีกส่วนหนึ่งจะเกี่ยวกับการสื่อสารเชิงลบใน
ครอบครัว โดยแต่ละส่วนจะมี 23 ข้อ จึงมีข้อคำถามรวมทั้งสิ้น 46 ข้อ ในแต่ละข้อจะ
ถามถึงการสื่อสารจากบิดาและการสื่อสารจากมารดา ดังตัวอย่าง

		บ่อยมาก	บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
(๐) เมื่อนักเรียนนำเรื่องมาปรึกษา	พ่อ				
	แม่				
(๐๐) พ่อ/แม่มักกล่าวถึงความคิด ที่ผ่านมานักเรียน	พ่อ				
	แม่				

2.3 เกณฑ์การให้คะแนน ข้อความทั้ง 2 ลักษณะ มีเกณฑ์ในการให้
คะแนนเหมือนกับคือ เมื่อนักเรียนตอบของ "บ่อยมาก" จะได้ 3 คะแนน ของ "บ่อย"
จะได้ 2 คะแนน ของ "นาน ๆ ครั้ง" จะได้ 1 คะแนน และของ "ไม่เคยเลย" จะได้
0 คะแนน

2.4 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.4.1 ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity)

โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยา 2 ท่านตรวจสอบ แล้วดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ จากนั้นนำแบบวัดไปทดสอบกับนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด จำนวน 30 คน เพื่อหาข้อมูลมาตรวจสอบค่าอื่น ๆ ต่อไป

2.4.2 ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อ (Item Score) กับคะแนนรวม (Total Score)

2.4.3 ตรวจสอบความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) พบว่า ในส่วนที่วัดเกี่ยวกับการสื่อสารเชิงบวกของบิดามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .93 ส่วนที่วัดเกี่ยวกับการสื่อสารเชิงบวกของมารคามีค่าเท่ากับ .94 ส่วนที่วัดเกี่ยวกับการสื่อสารเชิงลบของบิดามีค่าเท่ากับ .91 และส่วนที่วัดเกี่ยวกับการสื่อสารเชิงลบของมารคามีค่าเท่ากับ .90

3. แบบวัดทัศนคติต่อการสื่อสารในครอบครัว

3.1 วิธีสร้าง แบบวัดนี้มีลำดับในการสร้างดังนี้

3.1.1 ศึกษาเอกสารต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการนิยามตัวแปร

3.1.2 นำรายละเอียดจากนิยามมาสร้างเป็นข้อคำถาม

3.1.3 นำข้อคำถามที่สร้างขึ้นมาให้ผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยาตรวจสอบ

3.1.4 นำข้อคำถามที่ได้จากการปรับปรุงแล้วมาจัดทำเป็นข้อสอบต่อไป

3.2 ลักษณะของเครื่องมือ แบบวัดนี้มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 4 คำตอบ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งสิ้น 21 ข้อ แต่ละข้อจะถามถึงทัศนคติต่อการสื่อสารของบิดาและมารดา ดังตัวอย่าง

- (0) เวลาที่พูดคุยกับพ่อ/แม่
แล้วนักเรียนรู้สึกสบายใจ
- (00) เวลาไม่สบายใจ พ่อ/แม่
จะช่วยให้เด็กนักเรียนคลาย
ทุกข์ได้

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เห็นด้วย เล็กน้อย	ไม่เห็นด้วย
พ่อ				
แม่				

3.3 เกณฑ์การให้คะแนน สำหรับข้อความที่เป็นไปในเชิงบวกมีเกณฑ์ใน
การให้คะแนนดังต่อไปนี้คือ เมื่อตอบข้อ "เห็นด้วยอย่างยิ่ง" ได้ 3 คะแนน ข้อ "เห็นด้วย"
ได้ 2 คะแนน ข้อ "เห็นด้วยเล็กน้อย" ได้ 1 คะแนน ข้อ "ไม่เห็นด้วย" ได้ 0 คะแนน
แต่สำหรับข้อความที่เป็นไปในเชิงลบ เกณฑ์ในการให้คะแนนจะเปลี่ยนเป็นตรงกันข้าม

3.4 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.4.1 ตรวจสอบความเที่ยงารงเชิงประจักษ์ (Face Validity)
โดยนำแบบวัดที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยา 2 ท่านตรวจสอบ แล้วดำเนินการปรับปรุง
แก้ไขตามข้อเสนอแนะ จากนั้นนำแบบวัดไปทดสอบกับนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง
มากที่สุดจำนวน 30 คน เพื่อเก็บข้อมูลมาตรวจสอบค่าอื่น ๆ ต่อไป

3.4.2 ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct
Validity) โดยหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อ (Item Score) กับคะแนนรวม
(Total Score)

3.4.3 ตรวจสอบความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) พบว่า ทั้งในส่วนที่วัดเกี่ยวกับทัศนคติต่อการสื่อสารของบิดา และส่วนที่วัดทัศนคติต่อการสื่อสารของมารดา มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .93

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีวิธีดำเนินการตามลำดับขั้นดังนี้

1. ติดต่อขอความร่วมมือจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้
2. ดำเนินการให้นักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียนตอบแบบสอบถาม และแบบวัด รวมทั้งสิ้น 3 ชุด
3. นำแบบสอบถามและแบบทดสอบที่มีความเรียบร้อยสมบูรณ์มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS^X มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. แยกคะแนนตามกลุ่มตัวแปรอิสระที่ศึกษา
2. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าความแปรปรวนของคะแนนตัวแปรตามกลุ่มตัวอย่างในตัวแปรอิสระ
3. ทดสอบสมมุติฐานข้อ 1, 8 และ 9 โดยใช้สถิติเอฟ (1 - way ANOVA)
4. ทดสอบสมมุติฐานข้อ 2 ถึง 7 โดยใช้สถิติที (t - test)
5. ทดสอบสมมุติฐานข้อ 10 และ 11 โดยใช้สถิติเอฟ (2 - way ANOVA)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้จะใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล 3 ส่วน ได้แก่

1. สถิติพื้นฐาน
2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
3. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบสมมุติฐาน

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ความแปรปรวน

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.1 ทาคาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) โดยวิธีการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมทั้งฉบับกับคะแนนเฉพาะข้อนั้น ๆ โดยใช้สูตรการหาค่าสหสัมพันธ์ แบบ Pearson Product Moment Correlation ซึ่งมีสูตรดังนี้ (นิภา ศรีไพโรจน์. 2527 : 183 - 186)

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2] [N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ r_{xy} แทน ค่าความเที่ยงตรง
 X แทน คะแนนที่แต่ละคนตอบข้อนั้น ๆ
 Y แทน คะแนนรวมทุกข้อของแต่ละคน
 N แทน จำนวนคนที่ถูกทดสอบ

และทดสอบนัยสำคัญของสหสัมพันธ์ดังกล่าว โดยใช้สูตร

$$t = \frac{r \sqrt{N - 2}}{\sqrt{1 - r^2}} \quad df = N - 2$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่มีการแจกแจงแบบ
 r แทน ค่าสหสัมพันธ์
 N แทน จำนวนคนที่ถูกทดสอบ

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

(α - coefficient) โดยใช้สูตร (ล่วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 :

170 - 171)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right\}$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
 n แทน จำนวนข้อของแบบทดสอบ
 s_i^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรายข้อ
 s_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวม

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

3.1 ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยที่ตัวแปรที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม
 โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว (ล่วน สายยศ และอังคณา สายยศ.
 2528 : 95) ซึ่งมีสูตร ดังนี้

$$F = MS_B / MS_W$$

เมื่อ F แทน ค่าสถิติที่มีการแจกแจงแบบ F
 MS_B แทน ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม
 MS_W แทน ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

3.2 ทดสอบปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น 2 ตัว ได้โดยใช้การวิเคราะห์
 ความแปรปรวนสองทิศทาง (ราไพ สุขสวัสดิ์ ณ อยุธยา. 2526 : 133) ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$F_A = MS_a / MS_e$$

$$F_B = MS_b / MS_e$$

$$F_{AB} = MS_{ab} / MS_e$$

เมื่อ F แทน ค่าสถิติที่มีการแจกแจงแบบ F
 A แทน ค่าตัวแปรต้นที่ 1 ไตแก่ เพศ หรืออายุ
 B แทน ค่าตัวแปรต้นที่ 2 คือ รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว
 AB แทน ค่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นที่ 1 และ 2
 e แทน ความคลาดเคลื่อน

ถ้าการทดสอบ F - test มีนัยสำคัญทางสถิติ ก็ทำการวิเคราะห์

Multiple Comparison เพื่อหาคนที่แตกต่างกัน โดยใช้วิธีของเซฟเฟ่ (S - Method)

ซึ่งมีสูตรดังนี้ (ราไฟ สุขสวัสดิ์ ณ อยุธยา. 2526 : 98)

$$D_{ij} = \sqrt{v_1 F_{v_1, v_2} MS_e \left(\frac{1}{n_i} + \frac{1}{n_j} \right)}$$

เมื่อ D_{ij} = ค่าวิกฤต D สำหรับ $\bar{X}_i$ และ $\bar{X}_j$ ทั้งระกับนัยสำคัญ

v_1 แทน df ของ treatment

v_2 แทน df ของ error

F แทน ค่า F - test

MS_e แทน ค่า ความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อน

n_i แทน ขนาดตัวอย่างชุดที่ i

n_j แทน ขนาดตัวอย่างชุดที่ j

3.3 ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปร 2 กลุ่ม

ได้จากสูตร (ชูศรี วงศ์วัณณะ. 2530 : 178 - 180)

$$\text{ในกรณี } \sigma_1^2 = \sigma_2^2$$

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1) S_1^2 + (n_2 - 1) S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}}$$

$$df = n_1 + n_2 - 2$$

$$\text{ในกรณี } \sigma_1^2 \neq \sigma_2^2 \text{ และ } n_1 \neq n_2$$

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

$$df = \frac{\left(\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2} \right)^2}{\frac{\left(\frac{S_1^2}{n_1} \right)^2}{n_1 - 1} + \frac{\left(\frac{S_2^2}{n_2} \right)^2}{n_2 - 1}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่มีการแจกแจงแบบ t

$\bar{X}_1, \bar{X}_2$ แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

S_1^2, S_2^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนสำหรับกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

n_1, n_2 แทน จำนวนคนของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน	จำนวนบุตรวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
S.D	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean Square)
df	แทน	ขั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of freedom)
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - tistribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F - distribution
*	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
***	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้จะเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 เปรียบเทียบทัศนคติต่อการสื่อสารในครอบครัวของบุตรวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกัน

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบการสื่อสารในครอบครัวระหว่างบิดากับบุตรวัยรุ่น
และมารดากับบุตรวัยรุ่น

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบการสื่อสารในครอบครัวตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่น
ระหว่างกลุ่มที่มี อายุ เพศ และการศึกษาของบิดา/มารดาแตกต่างกัน

ตอนที่ 4 แสดงผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับอายุ
และเพศของบุตรที่มีต่อคะแนนทัศนคติต่อการสื่อสารในครอบครัว

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 เปรียบเทียบทัศนคติต่อการสื่อสารในครอบครัวของบุตรวัยรุ่นที่ได้รับ
รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกัน

1.1 เปรียบเทียบทัศนคติต่อการสื่อสารของบิดาระหว่างบุตรวัยรุ่นที่ได้รับ
รูปแบบการสื่อสารจากบิดาแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมุติฐานข้อ 1.1 ที่ว่า บุตรวัยรุ่น
ที่อยู่ในครอบครัวที่มีบิดามีรูปแบบการสื่อสารแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการสื่อสารของบิดา
แตกต่างกัน ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 เปรียบเทียบทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารของบิดาระหว่างบุตรที่ได้รับ
รูปแบบการสื่อสารจากบิดาแตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	3	27967.30	9322.43	113.05 ***
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	445	36693.82	82.45	
รวม	448	64661.13		

*** แสดงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 1 แสดงว่า บุตรวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารจากบิดาแตกต่างกันมีทัศนคติต่อการสื่อสารของบิดาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1.1 จึงทำการทดสอบต่อไปเพื่อหาว่ากลุ่มบุตรวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารที่แตกต่างกันทั้งสี่แบบนี้ มีค่าใดบ้างที่มีทัศนคติต่อการสื่อสารของบิดาต่างกัน โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ่ ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ สำหรับคะแนนทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารของบิดาระหว่างบุตรที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารจากบิดาแตกต่างกัน

รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว	$\bar{X}$	รูปแบบที่ 3	รูปแบบที่ 4	รูปแบบที่ 1	รูปแบบที่ 2
		47.88	57.22	60.40	67.63
รูปแบบที่ 3	47.88		*	*	*
รูปแบบที่ 4	57.22			-	*
รูปแบบที่ 1	60.40				*
รูปแบบที่ 2	67.63				

* แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 2 แสดงให้เห็นว่า

1. กลุ่มบุตรวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 4 (รูปแบบที่มีทั้งการสื่อสารเชิงบวกและเชิงลบในปริมาณน้อย) จากบิดา มีทัศนคติต่อการสื่อสารของบิดาดีกว่ากลุ่มที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 3 (รูปแบบที่มีการสื่อสารเชิงบวกประมาณน้อย แต่เชิงลบปริมาณมาก) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. กลุ่มบุตรวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 1 (รูปแบบที่มีทั้งการสื่อสารเชิงบวกและเชิงลบในปริมาณมาก) จากบิดา มีทัศนคติต่อการสื่อสารของบิดาดีกว่ากลุ่มที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. กลุ่มบุตรวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 1 จากบิดา มีทัศนคติต่อการสื่อสารของบิดาไม่ต่างจากกลุ่มที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 4

4. กลุ่มบุตรวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 2 (รูปแบบที่มีการสื่อสารเชิงบวกปริมาณมาก แต่เชิงลบปริมาณน้อย) จากบิดามีทัศนคติต่อการสื่อสารของบิดาดีกว่ากลุ่มที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 3 กลุ่มที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 4 และกลุ่มที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.2 เปรียบเทียบทัศนคติต่อการสื่อสารของมารดาระหว่างบุตรวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารจากมารดาแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมุติฐานข้อ 1.2 ที่ว่า บุตรวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวที่มารดามีรูปแบบการสื่อสารแตกต่างกันมีทัศนคติต่อการสื่อสารของมารดาแตกต่างกัน ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 3 ดังนี้

ตาราง 3 เปรียบเทียบทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารในครอบครัวของมารดาระหว่างบุตรที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารจากมารดาแตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	3	32396.77	10789.92	143.82 ***
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	505	37917.72	75.08	
รวม	508	70314.50		

*** แสดงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 3 แสดงว่า บุตรวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารจากมารดาแตกต่างกันมีทัศนคติต่อการสื่อสารของมารดาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 1.2 จึงทำการทดสอบต่อไปเพื่อหาว่ากลุ่มบุตรวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารที่แตกต่างกันทั้งสี่แบบนี้ มีคู่ใดบ้างที่มีทัศนคติต่อการสื่อสารของมารดาต่างกัน โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ่ ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 4 ดังนี้

ตาราง 4 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ สำหรับคะแนนทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารของมารดาระหว่างผู้ที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารจากมารดาแตกต่างกัน

รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว	$\bar{X}$	รูปแบบที่ 3	รูปแบบที่ 4	รูปแบบที่ 1	รูปแบบที่ 2
		49.25	60.50	61.79	68.61
รูปแบบที่ 3	49.25		*	*	*
รูปแบบที่ 4	60.50			-	*
รูปแบบที่ 1	61.79				*
รูปแบบที่ 2	68.61				

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 4 แสดงให้เห็นว่า

1. กลุ่มบุตรวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารแบบที่ 4 จากมารดามีทัศนคติต่อการสื่อสารของมารดาคือว่ากลุ่มที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารแบบที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05
2. กลุ่มบุตรวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารแบบที่ 1 จากมารดามีทัศนคติต่อการสื่อสารของมารดาคือว่ากลุ่มที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารแบบที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. กลุ่มบุตรวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารแบบที่ 1 จากมารคามิทัศนคติต่อการสื่อสารของมารดาไม่ต่างจากกลุ่มที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารแบบที่ 4

4. กลุ่มบุตรวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารแบบที่ 2 จากมารคามิทัศนคติต่อการสื่อสารของมารดาคือว่ากลุ่มที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารแบบที่ 3 กลุ่มที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารแบบที่ 4 และกลุ่มที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารแบบที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบการสื่อสารในครอบครัวของบิดากับบุตรวัยรุ่นและมารดากับบุตรวัยรุ่น

2.1 เปรียบเทียบการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวระหว่างบิดากับบุตรวัยรุ่นและมารดากับบุตรวัยรุ่น เพื่อทดสอบสมมุติฐานข้อ 2 ที่ว่า บิดาและมารคามิการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวแตกต่างกัน ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 5 ดังนี้

ตาราง 5 เปรียบเทียบการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวระหว่างบิดากับบุตรวัยรุ่นและมารดากับบุตรวัยรุ่น

การสื่อสารเชิงบวกระหว่างบุตรกับ	N	$\bar{X}$	S.D.	t
บิดา	518	38.16	13.70	3.12**
มารดา	584	40.74	13.67	

** แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 5 แสดงว่ามารคามิการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวมากกว่าบิดาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 2

2.2 เปรียบเทียบการสื่อสารเชิงลบในครอบครัวระหว่างบิดากับบุตรวัยรุ่น และมารดากับบุตรวัยรุ่น เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 3 ที่ว่า บิดาและมารดามีการสื่อสารเชิงลบในครอบครัวแตกต่างกัน ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 6 ดังนี้

ตาราง 6 เปรียบเทียบการสื่อสารเชิงลบในครอบครัวระหว่างบิดากับบุตรวัยรุ่นและมารดากับบุตรวัยรุ่น

การสื่อสารเชิงลบระหว่างบุตรกับ	N	$\bar{X}$	S.D	t
บิดา	518	18.65	10.47	2.35 ^{**}
มารดา	584	20.16	10.89	

** แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 6 แสดงว่า มารดามีการสื่อสารเชิงลบในครอบครัวมากกว่าบิดา อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบการสื่อสารในครอบครัวตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่น
ระหว่างกลุ่มที่มี อายุ เพศ และการศึกษาของบิดา/มารดาแตกต่างกัน

3.1 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดาระหว่างบุตรวัยรุ่น
ตอนปลายและบุตรวัยรุ่นตอนต้น เพื่อทดสอบสมมุติฐานข้อ 4.1 ที่ว่า บุตรวัยรุ่นตอนปลาย
มีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดามากกว่าบุตรวัยรุ่นตอนต้น ผลที่ได้แสดงไว้ใน
ตาราง 7 ดังนี้

ตาราง 7 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดาระหว่างบุตรวัยรุ่นตอนปลาย
และบุตรวัยรุ่นตอนต้น

การสื่อสารเชิงบวกจากบิดา ตามการรับรู้ของบุตร	N	$\bar{X}$	S.D	t
วัยรุ่นตอนปลาย	244	36.40	13.81	- 2.78 **
วัยรุ่นตอนต้น	274	39.74	13.43	

** แยกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 7 แสดงให้เห็นว่าบุตรวัยรุ่นตอนปลายมี
การรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดาน้อยกว่าบุตรวัยรุ่นตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .01 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 4.1

3.2 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดาระหว่างบุตรวัยรุ่นตอนปลายและบุตรวัยรุ่นตอนต้น เพื่อทดสอบสมมุติฐานข้อ 4.2 ที่ว่า บุตรวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดามากกว่าบุตรวัยรุ่นตอนต้น ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 8 ดังนี้

ตาราง 8 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดาระหว่างบุตรวัยรุ่นตอนปลายและบุตรวัยรุ่นตอนต้น

การสื่อสารเชิงบวกจากมารดา ตามการรับรู้ของบุตร	N	$\bar{X}$	S.D	t
วัยรุ่นตอนปลาย	269	38.85	13.64	- 3.12 ^{**}
วัยรุ่นตอนต้น	315	42.36	13.51	

** แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 8 แสดงให้เห็นว่า บุตรวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดาต่ำกว่าบุตรวัยรุ่นตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ข้อ 4.2

3.3 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดาระหว่างบุตรวัยรุ่นตอนปลาย และบุตรวัยรุ่นตอนต้น เพื่อทดสอบสมมุติฐาน ข้อ 5.1 ที่ว่า บุตรวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดาน้อยกว่าบุตรวัยรุ่นตอนต้น ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 9 ดังนี้

ตาราง 9 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดาระหว่างบุตรวัยรุ่นตอนปลาย และบุตรวัยรุ่นตอนต้น

การสื่อสารเชิงลบจากบิดา ตามการรับรู้ของบุตร	N	$\bar{X}$	S.D	t
วัยรุ่นตอนปลาย	244	18.96	10.99	- .64
วัยรุ่นตอนต้น	274	18.37	9.99	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 9 แสดงให้เห็นว่า บุตรวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดาไม่ต่างจากบุตรวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ข้อ 5.1

3.4 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดาระหว่างบุตรวัยรุ่นตอนปลายและบุตรวัยรุ่นตอนต้น เพื่อทดสอบสมมติฐาน ข้อ 5.2 ที่ว่า บุตรวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดาน้อยกว่าบุตรวัยรุ่นตอนต้น ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 10 ดังนี้

ตาราง 10 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดาระหว่างบุตรวัยรุ่นตอนปลายและบุตรวัยรุ่นตอนต้น

การสื่อสารเชิงลบจากมารดา ตามการรับรู้ของบุตร	N	$\bar{X}$	S.D	t
วัยรุ่นตอนปลาย	269	20.49	11.21	- .67
วัยรุ่นตอนต้น	315	19.88	10.61	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 10 แสดงให้เห็นว่า บุตรวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบไม่ต่างจากบุตรวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 5.2

3.5 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดาระหว่างบุตรวัยรุ่นหญิงและชาย เพื่อทดสอบสมมุติฐาน ข้อ 6.1 ที่ว่า บุตรวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดามากกว่าบุตรวัยรุ่นชาย ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 11 ดังนี้

ตาราง 11 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดาระหว่างบุตรวัยรุ่นหญิงและชาย

การสื่อสารเชิงบวกจากบิดา ตามการรับรู้ของบุตร	N	$\bar{X}$	S.D	t
วัยรุ่นหญิง	290	39.03	14.42	1.72*
วัยรุ่นชาย	224	36.98	12.60	

* แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 11 แสดงให้เห็นว่า บุตรวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากบิดามากกว่าบุตรวัยรุ่นชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ข้อ 6.1

3.6 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดา ระหว่างบุตรวัยรุ่นหญิง และชาย เพื่อทดสอบสมมุติฐาน ข้อ 6.2 ที่ว่า บุตรวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดามากกว่าบุตรวัยรุ่นชาย ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 12 ดังนี้

ตาราง 12 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดา ระหว่างบุตรวัยรุ่นหญิง และชาย

การสื่อสารเชิงบวกจากมารดา ตามการรับรู้ของบุตร	N	$\bar{X}$	S.D	t
วัยรุ่นหญิง	327	42.53	14.04	3.67 **
วัยรุ่นชาย	253	38.41	12.88	

** แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 12 แสดงให้เห็นว่า บุตรวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกจากมารดามากกว่าบุตรวัยรุ่นชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ข้อ 6.2

3.7 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดา ระหว่างบุตรวัยรุ่นหญิง และชาย เพื่อทดสอบสมมติฐาน ข้อ 7.1 ที่ว่า บุตรวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดาน้อยกว่าบุตรวัยรุ่นชาย ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 13 ดังนี้

ตาราง 13 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดา ระหว่างบุตรวัยรุ่นหญิง และชาย

การสื่อสารเชิงลบจากบิดา ตามการรับรู้ของบุตร	N	$\bar{X}$	S.D	t
วัยรุ่นหญิง	290	18.48	11.46	.17
วัยรุ่นชาย	224	18.63	8.77	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 13 แสดงให้เห็นว่า บุตรวัยรุ่นหญิงและ บุตรวัยรุ่นชายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากบิดาไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อ 7.1

3.8 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดาระหว่างบุตรวัยรุ่นหญิงและชาย เพื่อทดสอบสมมุติฐาน ข้อ 7.2 ที่ว่า บุตรวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดาน้อยกว่าบุตรวัยรุ่นชาย ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 14 ดังนี้

ตาราง 14 เปรียบเทียบการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดาระหว่างบุตรวัยรุ่นหญิงและชาย

การสื่อสารเชิงลบจากมารดา ตามการรับรู้ของบุตร	N	$\bar{X}$	S.D	t
วัยรุ่นหญิง	327	19.74	11.18	.90
วัยรุ่นชาย	253	20.55	10.34	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 14 แสดงให้เห็นว่า บุตรวัยรุ่นหญิงและบุตรวัยรุ่นชายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบจากมารดาไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 7.2

3.9 เปรียบเทียบการสื่อสารเชิงบวกของบิดาระหว่างบิดาที่มีการศึกษาแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐาน ข้อ 8.1 ที่ว่า บิดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวแตกต่างกัน ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 15 ดังนี้

ตาราง 15 เปรียบเทียบการสื่อสารเชิงบวกของบิดาระหว่างบิดาที่มีการศึกษาแตกต่างกัน
สามระดับ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	2	3076.88	1539.44	8.51 ***
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	509	92065.41	180.87	
รวม	511	95144.30		

*** แยกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 15 แสดงให้เห็นว่า บิดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ข้อ 8.1 จึงทำการทดสอบต่อไปเพื่อหาว่าในกลุ่มที่บิดามีการศึกษาแตกต่างกันทั้งสามระดับนี้ มีคู่มือที่มีการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวแตกต่างกัน โดยใช้วิธีการของเซฟเฟ่ ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 16 ดังนี้

ตาราง 16 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ สำหรับคะแนนการสื่อสารเชิงบวก
ของบิดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันสามระดับ

ระดับการศึกษาของบิดา		ระดับต่ำ 36.19	ระดับกลาง 39.92	ระดับสูง 43.92
ระดับต่ำ	36.19		*	*
ระดับกลาง	39.92			-
ระดับสูง	43.92			

* แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 16 แสดงให้เห็นว่า

1. บิดาที่มีการศึกษาระดับกลาง มีการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวมากกว่าบิดาที่มีการศึกษาระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. บิดาที่มีการศึกษาระดับสูง มีการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวมากกว่าบิดาที่มีการศึกษาระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. บิดาที่มีการศึกษาระดับสูงมีการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวไม่ต่างจากบิดาที่มีการศึกษาระดับกลาง

3.10 เปรียบเทียบการสื่อสารเชิงบวกของมารดาระหว่างมารดาที่มีการศึกษาแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมุติฐาน ข้อ 8.2 ที่ว่า มารดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวแตกต่างกัน ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 17 ดังนี้

ตาราง 17 เปรียบเทียบการสื่อสารเชิงบวกของมารดาระหว่างมารดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันสามระดับ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	2	2030.31	1015.15	5.51**
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	573	105447.13	184.02	
รวม	575	107477.45		

** แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 17 แสดงให้เห็นว่า มารดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ข้อ 8.2 จึงทำการทดสอบต่อไปเพื่อหาว่าในกลุ่มที่มารดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันทั้งสามระดับนี้คู่มือที่มีการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวแตกต่างกันโดยใช้วิธีการของเซฟเฟ่ ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 18 ดังนี้

ตาราง 18 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ สำหรับคะแนนการสื่อสารเชิงบวก
ของมารดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันสามระดับ

ระดับการศึกษาของมารดา		ระดับต่ำ 39.63	ระดับกลาง 42.37	ระดับสูง 46.72
ระดับต่ำ	39.63		—	*
ระดับกลาง	42.37			—
ระดับสูง	46.72			

* แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 18 แสดงให้เห็นว่า

1. มารดาที่มีการศึกษาระดับสูงมีการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวมากกว่ามารดาที่มีการศึกษาระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. มารดาที่มีการศึกษาระดับสูงมีการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวไม่ต่างจากมารดาที่มีการศึกษาระดับกลาง
3. มารดาที่มีการศึกษาระดับกลางมีการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวไม่ต่างจากมารดาที่มีการศึกษาระดับต่ำ

3.11 เปรียบเทียบการสื่อสารเชิงลบของบิตาระหว่างบิดาที่มีการศึกษาแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมุติฐาน ข้อ 9.1 ที่ว่า บิดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีการสื่อสารเชิงลบในครอบครัวแตกต่างกัน ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 19 ดังนี้

ตาราง 19 เปรียบเทียบการสื่อสารเชิงลบในครอบครัวของบิดาระหว่างบิดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันสามระดับ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	2	2262.07	1131.03	10.74 ***
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	509	53564.54	105.23	
รวม	511	55826.61		

***แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 19 แสดงให้เห็นว่า บิดาที่มีการศึกษาแตกต่างกัน มีการสื่อสารเชิงลบในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ข้อ 9.1 จึงทำการทดสอบต่อไปเพื่อหาว่าในกลุ่มที่บิดามีการศึกษาแตกต่างกัน ทั้งสามระดับนี้ มีคู่ใดบ้างที่มีการสื่อสารเชิงลบในครอบครัวแตกต่างกันโดยใช้วิธีการของเชฟเฟ ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 20 ดังนี้

ตาราง 20 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ สำหรับคะแนนการสื่อสารเชิงลบของบิดา
ที่มีการศึกษาแตกต่างกันสามระดับ

ระดับการศึกษาของบิดา	$\bar{X}$	ระดับสูง 14.00	ระดับกลาง 17.11	ระดับต่ำ 20.44
ระดับสูง	14.00		-	*
ระดับกลาง	17.11			*
ระดับต่ำ	20.44			

* แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 20 แสดงให้เห็นว่า

1. บิดาที่มีการศึกษาระดับต่ำมีการสื่อสารเชิงลบในครอบครัวมากกว่าบิดาที่มีการศึกษาระดับกลางและบิดาที่มีการศึกษาระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. บิดาที่มีการศึกษาระดับกลางมีการสื่อสารเชิงลบในครอบครัวไม่แตกต่างจากบิดาที่มีการศึกษาระดับสูง

3.12 เปรียบเทียบการสื่อสารเชิงลบของมารดาระหว่างมารดาที่มีการศึกษาแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐาน ข้อ 9.2 ที่ว่า มารดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีการสื่อสารเชิงลบในครอบครัวแตกต่างกัน ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 21 ดังนี้

ตาราง 21 เปรียบเทียบการสื่อสารเชิงลบของมารดาระหว่างมารดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันสามระดับ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	2	672.40	336.20	2.83
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	573	67835.59	118.38	
รวม	575	68507.99		

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 21 แสดงให้เห็นว่ามารดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีการสื่อสารเชิงลบในครอบครัวไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐาน ข้อ 9.2 อย่างไรก็ตามเพื่อให้เห็นถึงแนวโน้มของการสื่อสารเชิงลบของมารดาที่มีการศึกษาแตกต่างกัน จึงแสดงค่าเฉลี่ยไว้ในตาราง 22 ดังนี้

ตาราง 22 แสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนการสื่อสารเชิงลบของมารดาระหว่างมารดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันสามระดับ

ระดับการศึกษาของมารดา	$\bar{X}$	S.D
ระดับต่ำ	20.49	10.89
ระดับกลาง	20.69	10.49
ระดับสูง	13.96	12.07

ตอนที่ 4 แสดงผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว กับอายุและเพศของบุตรที่มีต่อคะแนนทัศนคติต่อการสื่อสารในครอบครัว

4.1 แสดงผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารของบิดากับอายุของบุตรที่มีต่อคะแนนทัศนคติต่อการสื่อสารของบิดา เพื่อทดสอบสมมุติฐาน ข้อ 10.1 ที่ว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารของบิดากับอายุของบุตรมีผลต่อทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารของบิดา ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 23 ดังนี้

ตาราง 23 แสดงผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารของบิดากับอายุของบุตรที่มีต่อคะแนนทัศนคติต่อการสื่อสารของบิดา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
อายุ	1	237.70	237.70	2.89
รูปแบบการสื่อสาร	3	27339.68	9113.22	110.65***
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างอายุกับรูปแบบ	3	203.26	67.75	.82
ความคลาดเคลื่อน	441	36252.86	82.20	
รวม	448	64661.13	144.33	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 23 แสดงให้เห็นว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารของบิดากับอายุของบุตรไม่มีผลต่อทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารของบิดา ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ข้อ 10.1

4.2 แสดงผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารของมารดากับอายุของบุตร ที่มีต่อคะแนนทัศนคติต่อการสื่อสารของมารดา เพื่อทดสอบสมมุติฐาน ข้อ 10.2 ที่ว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารของมารดากับอายุของบุตรมีผลต่อทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารของมารดา ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 24 ดังนี้

ตาราง 24 แสดงผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารของมารดากับอายุของบุตร ที่มีต่อคะแนนทัศนคติต่อการสื่อสารของมารดา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
อายุ	1	24.81	24.81	.33
รูปแบบการสื่อสาร	3	31905.63	10635.21	141.41**
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างอายุกับรูปแบบการสื่อสาร	3	214.73	71.57	.95
ความคลาดเคลื่อน	501	37678.18	75.20	
รวม	508	70314.50	138.41	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 24 แสดงให้เห็นว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารของมารดากับอายุของบุตรไม่มีผลต่อทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารของมารดา ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ข้อ 10.2

4.3 แสดงผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารของบิดากับเพศของบุตร ที่มีต่อคะแนนทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารของบิดา เพื่อทดสอบสมมติฐาน ข้อ 11.1 ที่ว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารของบิดากับเพศของบุตรมีผลต่อทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารของบิดา ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 25 ดังนี้

ตาราง 25 แสดงผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารของบิดากับเพศของบุตร ที่มีต่อคะแนนทัศนคติต่อการสื่อสารของมารดา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
เพศ	1	141.30	141.30	1.74
รูปแบบการสื่อสาร	3	28208.46	9402.42	116.09 ***
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับรูปแบบ	3	872.53	290.84	3.59 *
ความคลาดเคลื่อน	439	35555.32	80.99	
รวม	446	64637.65	144.92	

* แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 25 แสดงให้เห็นว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารของบิดากับเพศของบุตรมีผลต่อทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารของบิดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ข้อ 11.1 จึงทำการทดสอบต่อไปเพื่อหาว่ากลุ่มบุตรวัยรุ่นชายหญิงที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารของบิดาแตกต่างกันทั้งสี่กลุ่มนี้ คู่ใดเป็นคู่ที่มีทัศนคติต่อการสื่อสารของบิดาแตกต่างกัน โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ่ ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 26 ดังนี้

ตาราง 26 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่สำหรับคะแนนทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารของบิดา ซึ่งเป็นผลจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารของบิดากับเพศของบุตร

กลุ่มบุตรวัยรุ่นที่ได้รับ รูปแบบการสื่อสารต่างกัน	$\bar{X}$	♂-3	♀-3	♂-4	♀-4	♂-1	♀-1	♀-2	♂-2
		45.63	50.73	56.76	57.74	59.78	60.96	66.64	68.16
หญิงที่ได้รับรูปแบบที่ 3	45.63		*	*	*	*	*	*	*
ชายที่ได้รับรูปแบบที่ 3	50.73			*	*	*	*	*	*
หญิงที่ได้รับรูปแบบที่ 4	56.76				-	-	-	*	*
ชายที่ได้รับรูปแบบที่ 4	57.74					-	-	*	*
ชายที่ได้รับรูปแบบที่ 1	59.78							*	*
หญิงที่ได้รับรูปแบบที่ 1	60.96								*
ชายที่ได้รับรูปแบบที่ 2	66.64								-
หญิงที่ได้รับรูปแบบที่ 2	68.16								

* แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 26 แสดงให้เห็นว่า

1. กลุ่มบุตรวัยรุ่นชายที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 3 จากบิดามีทัศนคติต่อการสื่อสารของบิดาดีกว่ากลุ่มบุตรวัยรุ่นหญิงที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 3 จากบิดา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. กลุ่มบุตรวัยรุ่นหญิงที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 4 จากบิดามีทัศนคติต่อการสื่อสารของบิดาดีกว่ากลุ่มบุตรวัยรุ่นหญิงและกลุ่มบุตรวัยรุ่นชายที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. กลุ่มบุตรวัยรุ่นชายที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 4 จากบิดามีทัศนคติต่อการสื่อสารของบิดาดีกว่ากลุ่มบุตรวัยรุ่นหญิงและกลุ่มบุตรวัยรุ่นชายที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่ต่างจากกลุ่มบุตรวัยรุ่นหญิงที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 4 จากบิดา

4.4 แสดงผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารของมารคากับเพศของบุตรที่มีต่อคะแนนทัศนคติต่อการสื่อสารของมารคา เพื่อทดสอบสมมุติฐานข้อ 11.2 ที่ว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารของมารคากับเพศของบุตรมีผลต่อทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารของมารคา ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง 27 ดังนี้

ตาราง 27 แสดงผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารของมารคากับเพศของบุตรที่มีต่อคะแนนทัศนคติต่อการสื่อสารของมารคา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
เพศ	1	4.13	4.13	.05
รูปแบบการสื่อสาร	3	31848.96	10616.32	141.66**
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับรูปแบบฯ	3	568.92	189.64	2.53
ความคลาดเคลื่อน	498	37313.86	74.92	
รวม	505	70077.78	138.76	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 27 แสดงให้เห็นว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารของมารคากับเพศของบุตรไม่มีผลต่อทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารของมารคา ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ข้อ 11.2

บทย่อ สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารในครอบครัวระหว่างผู้ที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารแบบต่าง ๆ
2. เพื่อเปรียบเทียบการสื่อสารในครอบครัวระหว่างบิดากับบุตรวัยรุ่นและมารตากับบุตรวัยรุ่น
3. เพื่อเปรียบเทียบการสื่อสารในครอบครัวตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่นระหว่างกลุ่มที่มีอายุ เพศ และการศึกษาของบิดา/มารดาแตกต่างกัน
4. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับอายุและเพศที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารในครอบครัว

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 2 และมัธยมปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 635 คน จาก 10 โรงเรียน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
 - 2.1 แบบวัดการสื่อสารในครอบครัว
 - 2.2 แบบวัดทัศนคติต่อการสื่อสารในครอบครัว

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบทัศนคติต่อการสื่อสารในครอบครัวของบุตรวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกัน และเปรียบเทียบการสื่อสารในครอบครัวตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่นระหว่างกลุ่มที่ระดับการศึกษาของบิดา/มารดาแตกต่างกัน โดยใช้สถิติเอฟ (1 - way ANOVA)
2. เปรียบเทียบการสื่อสารในครอบครัวระหว่างบิดากับบุตรวัยรุ่นและมารดากับบุตรวัยรุ่น และเปรียบเทียบการสื่อสารในครอบครัวตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่นระหว่างกลุ่มที่มีอายุ และเพศแตกต่างกัน โดยใช้สถิติที (t - test)
3. ศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับอายุและเพศที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารในครอบครัวโดยใช้สถิติเอฟ (2 - way ANOVA)

สรุปผลการวิจัย

1. บุตรวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกันมีทัศนคติต่อการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทั้งในส่วนของการสื่อสารจากบิดาและการสื่อสารจากมารดา
2. บิดามีการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวน้อยกว่ามารดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. บิดามีการสื่อสารเชิงลบในครอบครัวน้อยกว่ามารดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. บุตรวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวน้อยกว่าบุตรวัยรุ่นตอนต้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งในส่วนของการสื่อสารจากบิดาและการสื่อสารจากมารดา

5. บุตรวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบในครอบครัวไม่แตกต่างจากบุตรวัยรุ่นตอนต้น ทั้งในส่วนของการสื่อสารจากบิดาและการสื่อสารจากมารดา

6. บุตรวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวมากกว่าบุตรวัยรุ่นชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผลในส่วนของการสื่อสารจากบิดามีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนผลของการสื่อสารจากมารดามีนัยสำคัญที่ระดับ .01

7. บุตรวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบในครอบครัวไม่แตกต่างจากบุตรวัยรุ่นชาย ทั้งในส่วนของการสื่อสารจากบิดาและการสื่อสารจากมารดา

8. บิดามารดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

9. บิดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีการสื่อสารเชิงลบในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนมารดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีการสื่อสารเชิงลบในครอบครัวไม่แตกต่างกัน

10. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับอายุของบุตรไม่มีผลต่อทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารในครอบครัว ทั้งในส่วนของการสื่อสารจากบิดาและการสื่อสารจากมารดา

11. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารของบิดากับเพศของบุตรมีผลต่อทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารของบิดา แต่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารของมารดากับเพศของบุตรไม่มีผลต่อทัศนคติของบุตรต่อการสื่อสารของมารดา

อภิปรายผล

1. บุตรวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารแตกต่างกันมีทัศนคติต่อการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน

โดยได้ผลในลักษณะเดียวกันทั้งการสื่อสารจากบิดาและการสื่อสารจากมารดา เมื่อพิจารณา
 คะแนนเฉลี่ยพบว่า กลุ่มบุตรวัยรุ่นที่ได้รับการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 2 (รูปแบบที่มี
 การสื่อสารเชิงบวกปริมาณมากแต่เชิงลบประมาณน้อย) มีทัศนคติต่อการสื่อสารในครอบครัว
 ที่ที่สุด รองลงมาได้แก่ กลุ่มที่ได้รับการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 1 (รูปแบบที่มีทั้ง
 การสื่อสารเชิงบวกและเชิงลบในปริมาณมาก) รูปแบบที่ 4 (รูปแบบที่มีการสื่อสารที่มีทั้ง
 การสื่อสารเชิงบวกและเชิงลบในปริมาณน้อย) และรูปแบบที่ 3 (รูปแบบที่มีการสื่อสาร
 เชิงบวกปริมาณน้อยแต่เชิงลบปริมาณมาก) ตามลำดับ เมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ต่อไปเพื่อ
 เปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ่ พบว่า กลุ่มที่ได้รับการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบ
 ที่ 2 มีคะแนนทัศนคติต่อการสื่อสารในครอบครัวมากกว่ากลุ่มที่มีคะแนนรองลงมาทั้งสามกลุ่ม
 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกลุ่มที่ได้รับรูปแบบที่ 1 และกลุ่มที่ได้รับรูปแบบที่ 4
 ได้ผลในทำนองเดียวกันคือมีคะแนนทัศนคติต่อการสื่อสารในครอบครัวมากกว่าอย่างมีนัยสำคัญ
 ทางสถิติที่ระดับ .05 เฉพาะกับกลุ่มที่ได้รับรูปแบบที่ 3 เท่านั้น เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะบิดา
 มารดาที่มีการพูดคุยกับบุตรอย่างอบอุ่นเป็นกันเอง รับฟังปัญหาและพร้อมที่จะเป็นที่พึ่งทางใจ
 แก่บุตร บุตรย่อมเกิดความรู้สึกที่ดีต่อบิดามารดา กล่าวคือ รู้สึกว่าบิดามารดารักและเอาใจใส่
 คน เมื่อประสบปัญหาที่ยอมกล่าวที่จะนำมาปรึกษา ในทางตรงกันข้ามถ้าบิดามารดาชอบดุด
 คำหนิหรือลงโทษบุตรอยู่เสมอก็จะทำให้บุตรรู้สึกว่า บิดามารดาไม่รักตนและอาจเกิดความรู้สึก
 เกลียดชังบิดามารดาอยู่ในใจ (สุพัตนา โคชากิจวงศ์ ณ อยุธยา. 2519 : 20) ส่วนใน
 ครอบครัวที่มีการสื่อสารกันน้อยก็อาจทำให้บิดามารดากับบุตรเกิดทัศนคติทางลบต่อกัน (บุษยา
 สุธีธร. 2529 : 270) ผลดังกล่าวนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของซิกกาโล (Sigalow.
 1979 : 464 - A) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและความรู้สึกของเด็ก
 ที่มีต่อบิดามารดาแล้วพบว่า เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อมารดามากกว่าบิดา เพราะมารดามี
 ความสนใจในการอบรมเลี้ยงดูและมีการติดต่อกับเด็กมากกว่าบิดา นอกจากนี้ นรา สมประสงค์
 (นรา สมประสงค์. 2520) ยังศึกษาพบว่า วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งจะมี

ความขัดแย้งกับบิดามารดามากกว่าวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

2. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับอายุของบุตรไม่มีผลต่อทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารในครอบครัว ทั้งในส่วนของการสื่อสารจากบิดาและการสื่อสารจากมารดา ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจัยสำคัญที่จะทำให้คนเกิดทัศนคติต่อกันในลักษณะใดนั้นไม่ใช่อายุ แต่เป็นรูปแบบการสื่อสารที่ปฏิบัติต่อกัน กล่าวคือ แม้ว่าบุตรจะเติบโตเข้าสู่วัยรุ่นตอนปลายซึ่งมีความเข้าใจในหลายสิ่งหลายอย่างได้ดียิ่งกว่าวัยรุ่นตอนต้น แต่ถ้าได้รับรูปแบบการสื่อสารที่ไม่เหมาะสมก็ไม่อาจเกิดทัศนคติที่ดีต่อการสื่อสารของบิดามารดาได้ ผลในข้อนี้อาจเทียบเคียงได้กับคำกล่าวที่ว่ารูปแบบการสื่อสารทางบวกเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญมาก มิฉะนั้นอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิด ความไม่พอใจและความอ้าว้าง หรืออาจกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า การสื่อสารที่ดีจะทำให้เกิดความรู้สึกใกล้ชิดสนิทสนม นอกจากนี้การสื่อสารที่ไม่ดีเป็นสาเหตุที่พบได้บ่อยครั้งมากในการที่ทำให้คู่สมรสต้องเข้ารับการบำบัด (Stephen. 1989 : 102 ; citing Mariage and Divorce Today. 1986)

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับเพศของบุตรมีผลต่อทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารในครอบครัว เฉพาะในส่วนของการสื่อสารจากบิดา กล่าวคือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารของบิดากับเพศของบุตรมีผลต่อทัศนคติของบุตรต่อการสื่อสารของบิดา ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ส่วนปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารของมารดากับเพศของบุตรไม่มีผลต่อทัศนคติของบุตรต่อการสื่อสารของมารดา ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน เมื่อพิจารณาจากคะแนนทัศนคติของบุตรต่อการสื่อสารของบิดา พบว่า กลุ่มบุตรวัยรุ่นหญิงที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 2 มีทัศนคติต่อการสื่อสารของบิดาดีที่สุด รองลงมาได้แก่ กลุ่มบุตรวัยรุ่นชายที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 2 กลุ่มบุตรวัยรุ่นหญิงที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 1 กลุ่มบุตรวัยรุ่นชายที่

ได้รับรูปแบบที่ 4 กลุ่มบุตรวัยรุ่นหญิงที่ได้รับรูปแบบที่ 4 กลุ่มบุตรวัยรุ่นชายที่ได้รับรูปแบบที่ 3 กลุ่มบุตรวัยรุ่นหญิงที่ได้รับรูปแบบที่ 3 ตามลำดับ เมื่อนำไปวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ่ พบว่า กลุ่มบุตรวัยรุ่นหญิงที่ได้รับรูปแบบที่ 2 และบุตรวัยรุ่นชายที่ได้รับรูปแบบที่ 2 ได้ผลในลักษณะเดียวกันคือ มีทัศนคติต่อการสื่อสารในครอบครัวดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อนำสองกลุ่มนี้มาเปรียบเทียบกันเองพบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนกลุ่มบุตรวัยรุ่นหญิงที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 1 กลุ่มบุตรวัยรุ่นชายที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 1 กลุ่มบุตรวัยรุ่นชายที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 4 และกลุ่มบุตรวัยรุ่นหญิงที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 4 ได้ผลในทำนองเดียวกันทั้งหมดคือ มีทัศนคติต่อการสื่อสารของบิดาคิดว่าเฉพาะกับกลุ่มบุตรวัยรุ่นชายและกลุ่มบุตรวัยรุ่นหญิงที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เท่านั้น และสุดท้ายพบว่า กลุ่มบุตรวัยรุ่นชายที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 3 ก็มีทัศนคติต่อการสื่อสารของบิดาคิดว่ากลุ่มบุตรวัยรุ่นหญิงที่ได้รับการสื่อสารรูปแบบที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเพศหญิงมีลักษณะสำคัญประการหนึ่งคือมีความอ่อนไหวต่อความรู้สึก (Sensitive) มากกว่าเพศชาย กล่าวคือ เมื่อได้รับสิ่งที่ปรารถนาหรือไม่สมปรารถนาก็จะมีความรู้สึกหรือแสดงพฤติกรรมออกมามากกว่าเพศชาย (รัชนี วารินทร์, 2531 : 20; อ้างอิงมาจาก Bernard, 1984 : 966 - 991)

อย่างไรก็ตาม ในส่วนของการสื่อสารจากมารดาที่พบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารของมารดากับเพศของบุตรไม่มีผลต่อทัศนคติของบุตรต่อการสื่อสารของมารดานั้นหมายถึง เพศของบุตรไม่ใช่สาเหตุสำคัญและไม่ใช่สาเหตุร่วมที่จะทำให้บุตรเกิดทัศนคติใดต่อการสื่อสารของมารดา ที่เป็นเช่นนั้นอาจเนื่องมาจากโดยปกติไม่ว่าบุตรจะเป็นเพศใดก็มักมีความใกล้ชิดกับมารดา (ประจักษ์ และปิยะนุช ประจักษ์จิตร, 2524 : 72) เพราะ

ในสังคมไทย บทบาทในการอบรมเลี้ยงดูบุตรมักเป็นหน้าที่ของมารดา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกุลวรรณ วิทยาวงศรุจิ (กุลวรรณ วิทยาวงศรุจิ. 2526) ที่พบว่านักเรียนวัยรุ่นมีความสัมพันธ์ที่ดีกับมารดามากกว่าบิดา

4. บุตรวัยรุ่นรับรู้ว่ามีมารดาการสื่อสารเชิงบวกมากกว่าบิดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในขณะที่เดียวกันบุตรวัยรุ่นรับรู้ว่ามีมารดาการสื่อสารเชิงลบมากกว่าบิดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อีกด้วย ซึ่งผลทั้งสองส่วนนี้เป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้นั้นหมายถึงบุตรวัยรุ่นรับรู้ว่ามีมารดาการสื่อสารมากกว่าบิดา ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ทั้งนี้เพราะสังคมโดยทั่วไปมักมีค่านิยมเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กว่าเป็นหน้าที่รับผิดชอบของมารดา จึงทำให้บุตรมีความใกล้ชิดกับมารดามากกว่าบิดา (ประจักษ์ และปิยะนุช ประจักษ์จิตต์. 2524 : 72) ดังที่ จอห์นสัน และคอลลิน (Collin. 1988 : 66 ; citing Johnson, and Collins. 1968) พบว่า บุตรวัยรุ่นรับรู้ว่ามีมารดาการปฏิบัติที่แสดงออกถึงการยอมรับตนมากกว่าบิดา และงานวิจัยของไวเนอร์ (Weiner. 1989 : 2828-A) ก็พบผลที่สอดคล้องกันว่า บุตรวัยรุ่นเต็มใจที่จะพูดคุยแลกเปลี่ยนและจะเปิดเผยกับมารดามากกว่าบิดา แต่การที่มารดาต้องทำหน้าที่ดูแลบุตรอย่างใกล้ชิดนี้เองจึงทำให้มารดามีบทบาทมากกว่าบิดาในการลงโทษเมื่อบุตรมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ดังนั้นบุตรจึงได้รับทั้งการสื่อสารเชิงบวกและเชิงลบจากมารดามากกว่าบิดา ซึ่งผลในส่วนนี้สอดคล้องกับรายงานของบุตรวัยรุ่นที่พบในงานวิจัยของดวงเดือน พันธมนาวิน และบุญยิ่ง เจริญยิ่ง (ดวงเดือน พันธมนาวิน และบุญยิ่ง เจริญยิ่ง. 2517 : 67) ที่ว่ามารดาสนใจเอาใจใส่ ให้ความใกล้ชิดสนิทสนมกับบุตรมากกว่าบิดา ส่วนตัวบุตรเองก็ให้ความเคารพนับถือและเกรงกลัวมารดามากกว่าบิดาและงานวิจัยของพิศมัย วิบูลย์สวัสดิ์ (พิศมัย วิบูลย์สวัสดิ์. 2510) ก็พบผลในทำนองเดียวกันคือ บุตรวัยรุ่นรายงานว่าตนใกล้ชิดและสนิทสนมกับมารดามากกว่า มารดาเป็นที่พึ่งได้มากกว่า และมารดาให้สิทธิแก่บุตรมากกว่า แต่ตัวบุตรก็มีความขัดแย้งกับมารดามากกว่าบิดาด้วย

5. บุตรวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวน้อยกว่าบุตรวัยรุ่น

ค่อนข้างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในขณะที่เขากล่าวว่าบุตรวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้ การสื่อสารเชิงลบในครอบครัวมากกว่าบุตรวัยรุ่นตอนต้นแต่ไม่ถึงระดับความมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยได้ผลเหมือนกันทั้งในส่วนของการสื่อสารจากบิดาและการสื่อสารจากมารดา ซึ่งผลทั้งหมดนี้ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ผู้วิจัยตั้งขึ้นมาจากความเห็นของเฮิร์ลอค (Hurlock, 1967 : 589) ที่ว่า "เมื่อเด็กย่างเข้าสู่วัยรุ่นร่างกายจะมีการเปลี่ยนแปลงมาก และอารมณ์ก็ไม่มั่นคงจึงเป็นผลให้ มีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกันครอบครัวอยู่เสมอ ๆ แต่เมื่อพิจารณาผลการศึกษาวิจัยในส่วนนี้กลับพบว่า การสื่อสารจากบิดามารดาตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่นตอนต้นเป็นไปในเชิงบวกมากกว่าเชิงลบน้อย นั้นย่อม แสดงว่าบุตรวัยรุ่นตอนต้นในกรุงเทพมหานครมีการปรับตัวได้ดีพอสมควรจึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความว้าวุ่นนัก เหตุผลนี้เป็นไปตามความเห็นของเฮิร์ลอค (Hurlock, 1964 : 661) ที่กล่าวไว้เกี่ยวกับการ ปรับตัวว่าถ้าบิดามารดายอมรับบุตร กล่าวคือ ให้ความรัก ความสนใจ และสร้างความอบอุ่นภายใน ครอบครัวก็จะทำให้บุตรมีความมั่นคง ว้าวุ่น สามารถเผชิญชีวิต มีความมั่นใจและปรับตัวได้ดี คำกล่าวนี้ยังสอดคล้องกับความเห็นของวันเพ็ญ บุญประกอบ (วันเพ็ญ บุญประกอบ, 2513 : 20) ที่ว่า การแสดงถึงความเอาใจใส่ต่อบุตรวัยรุ่น อย่างเปิดเผยโดยการพูดคุย หยอกล้อเล่นหัว หรือ ให้การสัมผัสทางกายบ้าง เช่น การกอด การลูบศีรษะ ฯลฯ จะช่วยให้บุตรรู้สึกอบอุ่น และมั่นใจว่า บิดามารดาจะรักเขาอยู่ อย่างไรก็ตามจะสังเกตได้ว่าในสังคมไทยบิดามารดาส่วนใหญ่จะปฏิบัติอย่าง อบอุ่น อ่อนโยนเช่นนี้กับบุตรที่ยังเล็ก แต่จะลดน้อยลงเมื่อบุตรอายุมากขึ้น ซึ่งลักษณะเช่นนี้อาจเป็น สาเหตุให้การรับรู้ของบุตรวัยรุ่นตอนปลายเป็นไปดังที่ปรากฏอยู่ในผลการวิจัยส่วนนี้

6. บุตรวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวมากกว่าบุตรวัยรุ่นชาย โดย ผลในส่วนของการสื่อสารจากบิดามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการสื่อสารจากมารดามีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้เพราะคนส่วนใหญ่มีภรรยาเพียงคนเดียว เป็นเพศที่ อบอุ่น โอบอ้อมอารีค่อนข้างง่าย จึงต้องการการดูแลเอาใจใส่มากกว่าผู้ชาย ในครอบครัวแบบเลี้ยงดู บิดามารดาจึงมักปฏิบัติต่อบุตรหญิงอย่างทะนุถนอมมากกว่าบุตรชาย ซึ่งผลในข้อนี้ตรงกับงานวิจัย หลายเรื่องทั้งในและต่างประเทศ เช่น ผลงานของครอเพิลแมน (Smart, 1969 : 502 ; citing Droppelman, 1963) ที่พบว่าบุตรหญิงจะรายงานว่าตนได้รับความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจ

ความเอาใจใส่จากบิดามารดามากกว่าที่บุตรชายรายงาน นอกจากนี้จากผลการประมวลผลงานวิจัยที่ดำเนินการโดยโกลดกิน (ดวงเทียน พันธุนาวิน. 2524 ; อ้างอิงมาจาก Goldin. 1969) ก็พบว่า บุตรชายมีการรับรู้ บิดามารดามีความรักและการยอมรับตน น้อยกว่าบุตรหญิง ส่วนงานวิจัยในประเทศนั้น วารินทร์ ม่วงสุวรรณ (2517) ก็พบผลเช่นเดียวกันคือ วัยรุ่นหญิงรายงานว่าตนได้รับการเลี้ยงดูแบบรักมากกว่าที่วัยรุ่นชายรายงาน

7. บิดามารดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวแตกต่างกัน กล่าวคือ บิดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนมารดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งตรงกับสมมุติฐาน เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยพบว่าบิดามารดาที่มีการศึกษาระดับสูงมีการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวมากที่สุด รองลงมาได้แก่ บิดามารดาที่มีการศึกษาระดับกลาง ส่วนบิดามารดาที่มีการศึกษาระดับต่ำมีการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวน้อยที่สุด เมื่อนำผลในส่วนของการสื่อสารจากบิดาไปทำการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ่ พบว่า กลุ่มบิดาที่มีการศึกษาระดับสูงและระดับกลางมีคะแนนการสื่อสารเชิงบวกมากกว่ากลุ่มบิดาที่มีการศึกษาต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อนำผลในส่วนของการสื่อสารจากมารดาไปทำการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ่ ก็พบว่ากลุ่มมารดาที่มีการศึกษาระดับสูงมีคะแนนการสื่อสารเชิงบวกมากกว่ากลุ่มมารดาที่มีการศึกษาระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังพบว่าบิดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีการสื่อสารเชิงลบในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยก็พบว่าบิดาที่มีการศึกษาระดับต่ำมีการสื่อสารเชิงลบในครอบครัวมากที่สุด รองลงมาได้แก่ บิดาที่มีการศึกษาระดับกลาง ส่วนบิดาที่มีการศึกษาระดับสูงมีการสื่อสารเชิงลบในครอบครัวน้อยที่สุด เมื่อนำผลนี้ไปวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ่ พบว่ากลุ่มบิดาที่มี

การศึกษาระดับต่ำมีคะแนนการสื่อสารเชิงลบมากกว่าทั้งกลุ่มบิดาที่มีการศึกษาระดับกลาง และกลุ่มบิดาที่มีการศึกษาระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะการศึกษามักมีส่วนช่วยให้บุคคลมีความเข้าใจในหลายด้าน กว้างขวางขึ้น อีกทั้งมักจะให้ความรู้เกี่ยวกับมารยาทต่าง ๆ เช่น การแสดงออกทางวาจา ท่าทางและการเลือกโอกาสในการสื่อสารกับบุคคลอื่นด้วย ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวนี้จะทำให้บิดามารดาที่ได้รับการศึกษาสูงกว่ามีการสื่อสารกับบุตรอย่างเหมาะสมมากกว่าบิดามารดาที่ได้รับการศึกษาน้อยกว่า ผลที่สืบเนื่องจากการศึกษาอีกประการหนึ่งคือ บุคคลที่ได้รับการศึกษาสูงกว่าก็มีโอกาสได้ทำงานที่มีรายได้ดีกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อยกว่า ความเกี่ยวโยงนี้พิจารณาได้จากการที่นักวิชาการจะให้ความสำคัญน้อยของการได้รับการศึกษาเป็นเกณฑ์ อย่างหนึ่งในการจัดระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคล ด้วยเหตุนี้จึงอาจคาดต่อไปได้ว่า บุคคลที่มีรายได้ต่ำจะมีโอกาสเกิดความเครียดจากปัญหาเศรษฐกิจได้มากกว่าผู้ที่มีรายได้ดี ดังนั้นผู้ที่มีการศึกษาระดับต่ำจึงอาจไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อวิธีการสื่อสารกับบุตร อย่างเหมาะสม ซึ่งผลในส่วนนี้สอดคล้องกับความเห็นของนักจิตวิทยาชื่อ บรอนเฟอว์ แบรเนอร์ (จรรยา สุวรรณทัต, 2531 : 92) ที่ว่า บิดามารดาในครอบครัวชั้นกลาง มักจะอะลุ่มอล่วยมากกว่าบิดามารดาในครอบครัวชั้นต่ำในการดูแลเด็ก และบิดามารดาใน ครอบครัวชั้นกลางมักจะใช้ความพยายามอย่างมากในการเรียนรู้เกี่ยวกับเด็กและกระทำตาม ข้อเสนอแนะของผู้รู้ทางการแพทย์และจิตวิทยา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุจิตรา อุตสาหะ (2519) ที่พบว่าบิดามารดาที่ความรู้น้อย รายได้น้อยมักใช้การลงโทษ ทางกายที่ใช้อารมณ์มากกว่าครอบครัวระดับปานกลางและระดับสูง ในทำนองเดียวกัน กฤษณา ฤกษ์ภาณุ (2513 : 58) ก็วิจัยพบว่า บิดามารดาที่มีการศึกษาระดับต่ำมีความเข้มงวด และการลงโทษบุตรมากกว่าบิดามารดาที่มีการศึกษาระดับสูง

อย่างไรก็ตาม มีข้อที่น่าสังเกตประการหนึ่งคือ แม้ว่าบิดามารดาที่ได้รับ การศึกษาค่าจะมีการสื่อสารเชิงบวกน้อยกว่าบิดามารดาที่ได้รับการศึกษาสูง แต่เมื่อพิจารณา คะแนนเฉลี่ยของการสื่อสารเชิงลบ ก็พบว่ามีความค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับคะแนนเต็มของ แบบวัดหรือคะแนนการสื่อสารเชิงบวก อีกทั้งยังพบว่ามารดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีคะแนน การสื่อสารเชิงลบไม่ต่างกัน นั่นย่อมแสดงว่า บิดามารดาในกลุ่มที่มีการศึกษาระดับต่ำนั้นไม่ได้ ใช้การสื่อสารเชิงลบกับบุตรมากนัก

8. จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการสื่อสารเชิงลบในครอบครัว พบผลที่เป็น ไปในทำนองเดียวกัน แม้ว่าจะมีตัวแปรคนที่ต่างกัน กล่าวคือ บุตรวัยรุ่นตอนปลายมีการ รับรู้การสื่อสารเชิงลบในครอบครัวมากกว่าบุตรวัยรุ่นตอนต้นแต่ไม่ถึงระดับความมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 ทั้งในส่วนของการสื่อสารจากบิดาและการสื่อสารจากมารดาซึ่งไม่เป็นไป ตามสมมุติฐาน บุตรวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบในครอบครัวน้อยกว่าวัยรุ่นชาย แต่ ไม่ถึงระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในส่วนของการสื่อสารจากบิดาและการ สื่อสารจากมารดา ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน และพบว่ามารดาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการสื่อสารเชิงลบแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาต่อไปถ้าคะแนนเฉลี่ย ของแต่ละกลุ่มดังที่กล่าวมาข้างต้นก็พบว่ามีความแตกต่างค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับ คะแนนเต็มของแบบวัดหรือเมื่อเทียบกับคะแนนการสื่อสารเชิงบวก ซึ่งหมายความว่าบุตรวัยรุ่น ส่วนใหญ่ทั้งเพศชายและหญิง อยู่ในระดับวัยรุ่นตอนต้นและตอนปลาย รวมทั้งบุตรวัยรุ่นที่ มารดามีระดับการศึกษาต่างกันจะได้รับการสื่อสารเชิงลบไม่มากนัก ลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็น ว่าการติดต่อสื่อสารระหว่างบิดามารดากับบุตรวัยรุ่นนั้นส่วนใหญ่เป็นไปในเชิงบวกมากกว่า เชิงลบ ซึ่งเทียบเคียงได้กับผลการวิจัยของ นรา สมประสงค์ (2520 : 66) ที่พบว่า บิดามารดาในกรุงเทพมหานครใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยเป็นจำนวนมากกว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบทอติ่งและแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป คิดเป็นร้อยละ 75.4%

ข้อเสนอแนะ

สำหรับบิดามารดา

ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่ารูปแบบการสื่อสารที่บิดามารดาควรใช้กับบุตรมากที่สุดคือรูปแบบที่มีการสื่อสารเชิงบวกปริมาณมากแต่เชิงลบปริมาณน้อย เพราะจะทำให้บุตรเกิดความรู้สึกรักใคร่ ใกล้ชิดสนิทสนม ตลอดจนไว้วางใจในตัวบิดามารดา แต่บุตรจะรู้สึกในทางตรงกันข้าม หากบิดามารดาใช้รูปแบบการสื่อสารที่มีเชิงลบปริมาณน้อยแต่เชิงบวกปริมาณมาก ดังนั้นบิดามารดาจึงควรใช้วาจาและท่าทีในการสื่อสารกับบุตรอย่างนุ่มนวลและอบอุ่น ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาบุตรวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่กำลังมีปัญหาในการปรับตัวหลาย ๆ ด้าน

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า บิดามีปริมาณการสื่อสารกับบุตรน้อยกว่าที่มารดาสื่อสารกับบุตรทั้งในการสื่อสารเชิงบวกและการสื่อสารเชิงลบ ซึ่งลักษณะเช่นนี้ไม่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุตร ดังนั้นบิดาจึงควรปรับปรุงบทบาทความรับผิดชอบในการอบรมเลี้ยงดูบุตรให้เหมาะสมมากขึ้น โดยช่วยให้ความเอาใจใส่และให้ความใกล้ชิดสนิทสนมกับบุตรมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ข้อที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งสำหรับบิดามารดาในการสื่อสารกับบุตรวัยรุ่นหญิงคือบุตรวัยรุ่นหญิงจะมีความอ่อนไหวทางอารมณ์ (sensitive) มากกว่าบุตรวัยรุ่นชาย ดังนั้นการสื่อสารทางลบบางประการของบิดามารดาที่อาจไม่เป็นปัญหาหรือเป็นปัญหาเพียงเล็กน้อยต่อความรู้สึกของบุตรวัยรุ่นชาย แต่อาจเป็นปัญหาใหญ่ต่อความรู้สึกของบุตรวัยรุ่นหญิงก็เป็นได้

สำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรจะศึกษาเปรียบเทียบการสื่อสารในครอบครัวตามการรับรู้ของกลุ่ม

เด็กที่มีปัญหาพฤติกรรมกับกลุ่มเด็กปกติ เพื่อจะได้ทราบถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นเนื่องจากการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบต่าง ๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ควรจะศึกษาการสื่อสารในครอบครัวกับตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเยาวชน เช่น ความรับผิดชอบในหน้าที่ ความมีวินัยในตนเอง เป็นต้น เพื่อจะได้ทราบว่า การสื่อสารในครอบครัวมีความเกี่ยวข้องกับตัวแปรอื่น ๆ อย่างไรบ้าง

3. ควรจะนำจำนวนเวลาที่เด็กได้ใช้ร่วมกับผู้ปกครองมาศึกษาร่วมกับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว เพื่อหาข้อสรุปที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อสภาพความเป็นอยู่ในสังคมปัจจุบัน

4. ควรจะนำการสื่อสารในครอบครัวกับความเข้าใจของบุตรที่มีต่อการสื่อสารมาศึกษาร่วมกันว่าจะส่งผลต่อทัศนคติของบุตรที่มีต่อบิดามารดาเช่นไร

5. ควรจะศึกษาว่าการสื่อสารในครอบครัวแต่ละรูปแบบนั้นเมื่อจำแนกตามตัวแปรต้นต่าง ๆ เช่น เพศ อายุ ฯลฯ จะมีความแตกต่างในรายละเอียดอย่างไรบ้าง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กุลวรรณ วิทยาวงศรุจิ. ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวกับการปรับตัว.

ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2526. อักส่าเนา.

กฤตยา กฤษณาอุฬิ. การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประเพณีและบุคลิกภาพของบุตรที่มีความมารดา
มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2513. อักส่าเนา.

จรรจา สุวรรณทัต. "ครอบครัวสัมพันธ์," คุรุปริทัศน์. 6 : 52 - 57 ; มิถุนายน 2523.

_____. ประมวลบทความทางวิชาการที่บรรยายในโอกาสต่าง ๆ ภายในประเทศ

พ.ศ. 2511 - 2526. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2526.

_____. "แนวทางการสื่อสารในครอบครัวเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของเยาวชน," คุรุปริทัศน์.

11 : 54 - 67; เมษายน 2529.

_____. "การสื่อสารในครอบครัว : การวิจัยและแนวทางปฏิบัติ," ใน การสื่อสาร
เพื่อเด็กและเยาวชนไทย : การสื่อสารในครอบครัว. หน้า 1 - 56. กรุงเทพฯ :
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

_____. ประมวลบทความทางวิชาการระหว่างปี พ.ศ. 2526 - 2531. ฉบับถินันพัฒนาการ
ครบรอบ 33 ปี กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2531.

จรรจา สุวรรณทัต และคนอื่น อิทธิพลของสังคมต่อการพัฒนาการของเด็กที่หมู่บ้านพรานหมื่น
ต.บ้านนาขาว อ.เมือง จ.อุดรธานี และหมู่บ้านอูเม็ง ต.ยุหวา อ.สันป่าตอง
จ.เชียงใหม่. รายงานการวิจัย ฉบับที่ 13 กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2513.

ฉวีวรรณ สุขพันธุ์ไพโรธาราม. พัฒนาการวัยรุ่นและบทบาทครู. เชียงใหม่ : โครงการ

คำรามหาวิทยาลัย ส่วนกหอสุมศ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2527.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ :

ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

ดวงเคื่อน พันธมนาวิน และบุญยิ่ง เจริญยิ่ง. อิทธิพลของสังคมต่อทัศนคติของวัยรุ่น.

รายงานการวิจัย ฉบับที่ 18 กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2518.

ดวงเคื่อน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจิณิก. ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับ

สุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น. รายงานการวิจัย ฉบับที่ 26

กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2524.

ฉรินันท์ อนวัชศิริวงศ์. เด็กและผู้ใหญ่สื่อสารกันอย่างไร. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ :

ภาควิชาพาหวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2528.

_____. "พฤติกรรมการสื่อสารทางการศึกษา," ใน พฤติกรรมศาสตร์การสื่อสาร.

นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2529.

ทิพย์พรรณ นพวงศ์ ณ อยู่ชยา. "มูลเหตุที่ทำให้พฤติกรรมของเยาวชนเบี่ยงเบนและการแก้ไข,"

วิทยารจารย์. 83(7) : 4 - 9 กรกฎาคม 2528.

นรา สมประสงค์. ความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งของวัยรุ่นกับพ่อแม่และการอบรมเลี้ยงดู

ของพ่อแม่. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2520. อักสำเนา.

นวลศิริ เปาโรหิต และคนอื่นๆ. จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์รามคำแหง, 2520.

นิลา ศรีไพโรจน์. หลักการวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร, 2527.

นิยม บุญมี. ครอบครัวสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 3. มหาสารคาม : ภาควิชาคหกรรมศาสตร์
คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม, 2530.

บุษมา สุธีธร. "พฤติกรรมสื่อสารระหว่างบุคคล," ใน พฤติกรรมศาสตร์การสื่อสาร.

หน้า 245 - 260. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2529.

ประจักษ์ ประจักษ์จิตร และปิยะนุช ประจักษ์จิตร. "การอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อลักษณะ

ประจำชาติไทย," จิตวิทยาคลินิก. 12(1) : 67 - 82 ; สิงหาคม 2524.

ปราณี รามสุท. จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : โอเคียนส์ไตร์, 2528.

พยอม อิงคตานุวัจน์. "การสื่อสารในครอบครัวเพื่อให้ได้เยาวชนที่มีคุณภาพ," ใน
การสื่อสารเพื่อเด็กและเยาวชนไทย : การสื่อสารในครอบครัว. หน้า 168 - 243

กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

พรพนทิพย์ ศิริวรรณบุษย์. "เด็กและผู้ใหญ่ : การรับรู้ความหมายร่วมกัน," การสื่อสาร
เพื่อเด็กและเยาวชนไทย : การสื่อสารในครอบครัว. หน้า 57 - 92 กรุงเทพฯ :

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

พัชนี เขยจรรยา และประทุม กฤษกลาง. รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวและการ
เปิดรับสื่อมวลชนของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

พิศมัย วิบูลย์สวัสดิ์. การศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ในครอบครัวความถี่ของเด็กปกติ
และเด็กที่กระทำผิดกฎหมาย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2510. อัดสำเนา.

ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์. "ลงโทษอย่างไรจึงไม่ทำลายเด็ก," เอกสารเผยแพร่ของมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก. 23 สิงหาคม 2529.

รัชณี วารินทร์. การศึกษาลักษณะความเป็นชาย ลักษณะความเป็นหญิง กับการอบรมเลี้ยงดู. ปรวิญญานพันธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. กายเอกสาร.

รัชสี ศุภจินทร์รัตน์. ทักษะการคิดต่อสื่อสาร. สงขลา : ภาควิชาการบริหารการศึกษา พยาบาลและบริการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2531.

ราไพ สุขสวัสดิ์ ณ อยุธยา. สถิติการวิจัย. ภาควิชาชีวสถิติ คณะสาธารณสุขศาสตร์, 2526.

เรียม ศรีทอง. "ศิลปะการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพเด็กและเยาวชน," แนะแนว. 21(110) : 64 - 69 ; เมษายน - พฤษภาคม 2530.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศึกษากร, 2528.

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร. "การอบรมเลี้ยงดูแบบรักกับจิตลักษณะที่ควรส่งเสริม," ใน ประมวลบทความวิชาการงานพฤตินกรรมศาสตร์. เอกสารฉบับพิเศษในวันครบรอบปีที่ 33 หน้า 105 - 112. สถาบันวิจัยพฤตินกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.

วันเพ็ญ บุญประกอบ. "วัยรุ่นวุ่นนัก," ใกล้หมอ. 12(11) : 17-22 ; พฤศจิกายน 2531.

วารินทร์ ม่วงสุวรรณ. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและแบบควบคุมความเชื่อและวินัยทางสังคม. ปรวิญญานพันธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517. อัดสำเนา.

วาสนา ศรมณี และคณะ. "ข้อสังเกตด้านสังคมและจิตวิทยาเกี่ยวกับเด็กที่เป็นโรคจิต
กับพ่อแม่ที่เป็นโรคจิต," จิตวิทยาคลินิก. 5 : 9 - 19; มกราคม 2517.

เวทย์ ชโนปจัย. การศึกษาเปรียบเทียบการเปิดรับสื่อมวลชนและความสัมพันธ์ระหว่าง
บุคคลของประชากรในเขตเมืองและชนบท. วิทยานิพนธ์ สค.ม. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517. อักสาวเนา.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ปรายพริก,
2530.

ศักดิ์ บัณฑิตเพ็ชร. ภาษากับการสื่อสาร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร,
2529.

ศูนย์สุขวิทยาจิต. การเตรียมตัวเข้าสู่วัยรุ่น. กรุงเทพฯ : นิทรรศการพิมพ์, 2525.

สวนิต ยมาภัย. "อวัจนภาษา," นิเทศสาร. 7(2) : 65-77; พฤศจิกายน 2521.

สังคม ภูมิพันธ์. ทฤษฎีและกระบวนการสื่อสาร. มหาสารคาม : คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม, 2530.

สุจิตรา อุดสาหะ. ทัศนคติของนักศึกษาปีที่ 1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่มีต่อการลงโทษ
ของบิดามารดา. รายงานการวิจัยแผนกจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2519. อักสาวเนา.

สุนิตย์ แป้นนาบอน. "หลักพื้นฐานในการเลี้ยงดูลูก," วิทยาจารย์. 63(9) : 10 - 17
กันยายน 2528.

สุพัฒนา เตชะติวงศ์ ณ อยุธยา. "ลูกรักจึงเป็นเด็กดี," แนะแนว. 10(45) :
18 - 23; มิถุนายน - กรกฎาคม 2519.

อรุณีประภา หอมเศรษฐี. "อวัจนภาษา," ใน ภาษาเพื่อการสื่อสาร. หน้า 111 - 170.
นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526.

- Collin, W.A. Parent - child relationships in the transition to adolescence cognitive dimensions of interpersonal processes. Collection monograph of messages and articles from the distinguished persons involved with the BSRI history and work development. Behavioral Science Research Institute Srinakarinwirot University Prasarnmitte Bangkok, Thailand, 1988.
- Glaser, R.T. Family interaction patterns and schizophrenia : a Rorschach study. Dissertation Abstract International. 2(38) : 896-B ; 1977.
- Hurlock, Elizabeth B. Adolescent Development. 3rd ed., New York : McGraw-Hill, 1967.
- _____. Developmental Psychology. 3rd ed. New York : McGraw-Hill, 1968.
- Sigalow, Susan S. "The Relationship Between Maternal and Parental Nurturance and Children's Feeling about their Parents," Dissertative Abstracts International. 40 : 460-B, July, 1979.
- Silberberg, C.C. An investigation of family interaction patterns : similarities and differences among families with adolescents designated normal, emotionally disturbed or drug abusing. Dissertation Abstract International. 10(37) : 5335-B ; 1977.
- Smart, and Smart. Children Development and Relationship 6th ed. New York : Mcmillan Company, 1967.
- Stephen J. Bahr. Family Interaction. Brigham Young University New York : 1989.
- Weiner, J. Pamela Toward an adolescent view of the family : A report of communication patterns, dimensions of parenting, and family concerns among a population of Minnesota youth. Dissertation Abstract International. 9(49) : 2828-A ; 1989.
- Yosof, Aizan Mohd The Relationships between family communication, Self-concept, and accademic achievement of adolescents in some schools of petaling Jaya, Malaysis. Dissertation Abstract International. 4(46) : 900-A ; 1985.

การผนวกรวม

คำชี้แจง - คำตอบเหล่านี้จะถูกนำไปใช้ประกอบในการวิจัยหาแนวทางพัฒนาความสัมพันธ์ใน
ครอบครัวซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมต่อไป

- คำตอบเหล่านี้จะไม่มีผลใด ๆ ต่อการเรียนของนักเรียนเลย

- โปรดตอบให้ครบทุกข้อ เพราะแบบสอบถามที่มีคำตอบไม่ครบจะนำไปใช้ประโยชน์
ไม่ได้เลย

ข้อมูลทั่วไป

คำแนะนำ โปรดเติมคำหรือขีดเครื่องหมาย / ลงหน้าคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับ
ตัวนักเรียนและครอบครัว

ขณะนี้เรียนอายุ _____ ปี

ขณะนี้เรียนอาศัยอยู่กับ

เพศ :

_____ ชาย

_____ หญิง

_____ ทั้งบิดาและมารดา

_____ บิดา

_____ มารดา

_____ อื่น ๆ

บิดาของนักเรียนได้รับการศึกษาสูงสุดถึงระดับ

_____ ไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

_____ จบประถมศึกษาปีที่ 4

_____ จบประถมศึกษาปีที่ 7

_____ จบ ม.ศ.3

_____ จบ ม.ศ.5 หรือได้ประกาศนียบัตรวิชาชีพ

_____ จบอนุปริญญา

_____ จบปริญญาตรีขึ้นไป

มารดาของนักเรียนได้รับการศึกษาสูงสุดถึงระดับ

_____ ไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

_____ จบประถมศึกษาปีที่ 4

_____ จบประถมศึกษาปีที่ 7

_____ จบ ม.ศ.3

_____ จบ ม.ศ.5 หรือได้ประกาศนียบัตรวิชาชีพ

_____ จบอนุปริญญา

_____ จบปริญญาตรีขึ้นไป

คำแนะนำ ให้นักเรียนเปรียบเทียบข้อความแต่ละข้อกับสภาพที่แท้จริงในครอบครัวของนักเรียน แล้วจึงแยกใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องคำตอบของพ่อและแม่ของแต่ละ 1 คำตอบ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง : พ่อ/แม่จัดหาอาหารให้นักเรียน
รับประทานอาหาร

	บ่อย มาก	บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย เลย
พ่อ			/	
แม่	/			

คำอธิบาย คำว่า "นักเรียน" หมายถึง ตัวผู้ตอบแบบสอบถาม
คำว่า "พ่อ/แม่" หมายถึง พ่อหรือแม่ของผู้ตอบ ซึ่งในการตอบขอให้แยกพิจารณา เช่น
ในตัวอย่างข้างต้น หมายถึง ในความเป็นจริงนั้นแม่เป็นผู้จัดหาอาหารให้ผู้ตอบรับประทาน
เป็นประจำ ส่วนพ่อนั้นนาน ๆ จึงจะทำสักครั้งหนึ่ง

1. พ่อ/แม่มักทักทายหรือไต่ถามทุกข์สุขพร้อมกับสัมผัส
ตัวนักเรียนเช่น จับศีรษะ และไหล่ เป็นต้น
2. เมื่อโกรธนักเรียน พ่อ/แม่เคยพูดในทำนองว่าอยาก
ให้นักเรียนไปให้พ้น
3. หลังจากมีเรื่องขัดแย้งกัน พ่อ/แม่จะไม่ยอมเริ่มต้น
พูดกับนักเรียนก่อน
4. ในกรณีที่ต้องปฏิเสธคำของนักเรียน พ่อ/แม่จะขี้แฉะ
เขยื้อนประกอบ
5. พ่อ/แม่มักพูดคุยกับนักเรียนด้วยสำเนียงขี้แฉะ

	บ่อย มาก	บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย เลย
พ่อ				
แม่				
พ่อ				
แม่				
พ่อ				
แม่				
พ่อ				
แม่				
พ่อ				
แม่				

6. นักเรียนจะถูกดูหรือตำหนิเมื่อแสดงความคิดเห็น
ขัดแย้งกับพ่อ/แม่
7. พ่อ/แม่ได้ถามทุกข้อสุขของนักเรียนเสมอ
8. เมื่อนักเรียนนำเรื่องมาปรับปรุง พ่อ/แม่มักแสดง
อาการเฉยเมย
9. เมื่อเกิดเรื่องเข้าใจผิดขึ้น พ่อ/แม่จะไม่ยอมรับฟัง
เหตุผลที่นักเรียนชี้แจง
10. เมื่อทำผิด พ่อ/แม่จะตักเตือนหรือทำโทษนักเรียน
มากเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับอารมณ์ของพ่อแม่
11. พ่อ/แม่จะทำโทษทัณฑ์โดยไม่ถามเหตุผลในการกระทำ
ของนักเรียน
12. เวลาสมาชิกในบ้านมีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกัน
พ่อ/แม่จะรับฟังเหตุการณ์จากทุกฝ่าย
13. เมื่อนักเรียนทำความผิด พ่อ/แม่มักเฉย ๆ
14. เมื่อโกรธนักเรียน พ่อ/แม่จะแสดงอาการรุนแรง
โดยตะคอกหรือตวาด
15. เมื่อนักเรียนพูดคุยเล่าเรื่องต่าง ๆ พ่อ/แม่จะตั้งใจฟัง
16. เมื่อนักเรียนเริ่มทำอะไรใหม่ ๆ พ่อ/แม่จะให้กำลังใจ
และให้คำแนะนำ
17. พ่อ/แม่มักบอกนักเรียนในทางลงที่ว่า พ่อ/แม่ยินดี
ช่วยเหลือเสมอ

[illegible]

18. พ่อ/แม่มักจะวิจารณ์ความคิดเห็นของนักเรียนใน
ทำนองว่าเป็นเรื่องไร้สาระ
19. เมื่อนักเรียนทำผิด พ่อ/แม่จะพูดถึงความผิดครั้งก่อน ๆ
อีก
20. เมื่อนักเรียนนำไปดูหาไปปรึกษา พ่อ/แม่จะให้
คำแนะนำอย่างถี่
21. เมื่อนักเรียนผิดหวัง พ่อ/แม่จะพูดปลอบใจ
22. พ่อ/แม่จะรับฟังเรื่องกลุ้มใจของนักเรียนเสมอ
23. เมื่อนักเรียนทำผิด พ่อ/แม่จะคุกคามด้วยถ้อยคำ
หยยา:คาย
24. พ่อ/แม่ มักเล่าเรื่องสนุก ๆ ให้นักเรียนฟัง
25. พ่อ/แม่ มักมีสีหน้าบึ้งตึงกับนักเรียนอยู่เสมอ
26. เมื่อนักเรียนไม่สบาย พ่อ/แม่จะดูแลเอาใจใส่
อย่างใกล้ชิด
27. เมื่อนักเรียนทำอะไรผิดพลาด พ่อ/แม่จะให้
คำแนะนำแก้ไข
28. เมื่อไม่พอใจการกระทำของนักเรียน พ่อ/แม่จะไม่
พูด แต่จะดักเตือนอย่างตรงไปตรงมา
29. หลังจากขัดแย้งกัน พ่อ/แม่จะแสดงออกโดย
เย็นเฉยไม่สนใจนักเรียน
30. พ่อ/แม่ไม่สนใจฟังสิ่งที่นักเรียนพูด

[illegible]

44. ขณะที่นักเรียนเล่าความทุกข์ใจ พ่อ/แม่จะปลอบใจ
โดยการสัมผัส เช่น กอด จับมือ เป็นต้น
45. พ่อ/แม่ยังไม่ไว้ใจคำแนะนำในการแก้ปัญหา
แก่นักเรียน
46. พ่อ/แม่ไม่พูดคุยกับลูกก่อนที่นักเรียนจะพูดหรือเล่า
เรื่องต่าง ๆ จนจบ

	บ่อย มาก	บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย เลย
พ่อ				
แม่				
พ่อ				
แม่				
พ่อ				
แม่				

แบบสอบถามความรู้ที่ห่มคอบิการภา

คำแนะนำ : ให้นักเรียนเปรียบเทียบข้อความและข้อกับความคึกเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียน
แล้วจึงแยกใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องคำตอบของพ่อและแม่ของละ 1 คำตอบ
ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง : พ่อ/แม่ของนักเรียน เป็นคน
อารมณ์เย็น

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เห็นด้วย เล็กน้อย	ไม่ เห็นด้วย
พ่อ	/			
แม่			/	

1. นักเรียนคิดว่าพ่อ/แม่เข้าใจความรู้สึกของนักเรียน
2. นักเรียนคิดว่าพ่อ/แม่จะช่วยคลี่คลายปัญหาหนักใจของนักเรียนได้
3. นักเรียนรู้สึกอึดอัดใจเมื่ออยู่ใกล้พ่อ/แม่
4. นักเรียนคิดว่าความรักของพ่อ/แม่เป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่าย
5. บางครั้งพ่อ/แม่ทำให้นักเรียนรู้สึกอยากหนีออกจากบ้าน
6. นักเรียนรู้สึกสนุกสนานเมื่อพูดคุยกับพ่อ/แม่

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เห็นด้วย เล็กน้อย	ไม่ เห็นด้วย
พ่อ				
แม่				
พ่อ				
แม่				
พ่อ				
แม่				
พ่อ				
แม่				
พ่อ				
แม่				

7. นักเรียนมีความสุขเมื่ออยู่กับพ่อ/แม่
8. นักเรียนไม่เคยคิดจะนำเรื่องไปปรึกษาหาหรือ
หรือขอคำแนะนำจากพ่อ/แม่เลย
9. นักเรียนไม่ชอบพูดคุยกับพ่อ/แม่
10. นักเรียนรู้สึกสนิทสนมกับพ่อ/แม่
11. พ่อ/แม่ทำให้นักเรียนรู้สึกหมดกำลังใจ
12. นักเรียนรู้สึกว่าพ่อ/แม่ไม่ค่อยใช้เวลา
กับนักเรียน
13. นักเรียนคิดว่าพ่อ/แม่เป็นที่ปรึกษาที่ดีที่สุด
14. นักเรียนรู้สึกว่าพ่อ/แม่ข้างเงินไม่เป็นกันเอง
กับนักเรียน
15. นักเรียนรู้สึกว่าพ่อ/แม่รักนักเรียน
16. นักเรียนมักรู้สึกหงุดหงิดขณะพูดคุยกับพ่อ/แม่
17. บางครั้งพ่อ/แม่ทำให้นักเรียนรู้สึกเบื่อและ
ไม่อยากกลับบ้าน

[illegible]

18. นักเรียนรู้สึกท้อแท้ว่าจะอยู่ใกล้พ่อ/แม่

19. นักเรียนชอบคุยกับพ่อ/แม่

20. พ่อ/แม่ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าตนเองเป็นสมาชิก
คนสำคัญคนหนึ่งในครอบครัว

21. พ่อ/แม่นำจะปรับปรุงวิธีการแนะนำสั่งสอน
นักเรียนให้เหมาะสมกว่านี้

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เห็นด้วย เล็กน้อย	ไม่ เห็นด้วย
พ่อ				
แม่				
พ่อ				
แม่				
พ่อ				
แม่				
พ่อ				
แม่				

ขอขอบคุณในความร่วมมือของนักเรียน

แบบวัดการสื่อสารในครอบครัว ประกอบด้วย 2 ส่วนย่อย ดังนี้

ส่วนที่ 1 วัดการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัว ได้แก่ ข้อ 1, 4, 5, 7, 12, 15, 16, 17, 20, 21, 22, 24, 26, 27, 28, 31, 32, 33, 36, 38, 40, 41 และ 44

ส่วนที่ 2 วัดการสื่อสารเชิงลบในครอบครัว ได้แก่ ข้อ 2, 3, 6, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 18, 19, 23, 25, 29, 30, 34, 35, 37, 39, 42, 43, 45 และ 46

ตาราง 28 แสดงค่าสหสัมพันธ์ (r_{xy}) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของแบบวัดการสื่อสาร
ในครอบครัว

ข้อ ทดสอบ	r_{xy} (ของพ่อ)	r_{xy} (ของแม่)	ข้อ ทดสอบ	r_{xy} (ของพ่อ)	r_{xy} (ของแม่)
1	.65	.78	24	.61	.50
2	.37	.65	25	.68	.69
3	.32	.40	26	.71	.64
4	.49	.66	27	.68	.77
5	.63	.56	28	.49	.74
6	.70	.42	29	.72	.65
7	.75	.82	30	.49	.64
8	.37	.46	31	.64	.79
9	.71	.74	32	.50	.72
10	.73	.70	33	.49	.56
11	.53	.56	34	.63	.69
12	.53	.62	35	.75	.71
13	.34	.56	36	.62	.56
14	.54	.56	37	.73	.44
15	.48	.64	38	.54	.62
16	.82	.82	39	.59	.59
17	.71	.75	40	.70	.86
18	.43	.45	41	.65	.70
19	.73	.72	42	.57	.63
20	.64	.76	43	.56	.35
21	.82	.84	44	.69	.73
22	.85	.90	45	.45	.65
23	.57	.65	46	.61	.48

ตาราง 29 แสดงค่าสหสัมพันธ์ (r_{xy}) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของแบบวัด
ทัศนคติต่อการสื่อสารในครอบครัว

ข้อ ข้อที่	r_{xy} (ของพ่อ)	r_{xy} (ของแม่)
1	.61	.69
2	.57	.75
3	.80	.69
4	.58	.47
5	.68	.66
6	.72	.71
7	.57	.75
8	.81	.82
9	.73	.73
10	.74	.77
11	.87	.80
12	.44	.38
13	.64	.59
14	.65	.48
15	.69	.61
16	.68	.73
17	.79	.77
18	.67	.67
19	.70	.72
20	.57	.40
21	.51	.56

รายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียนในเขตชั้นในของกรุงเทพมหานคร ได้แก่

1. โรงเรียนวัดเบญจมบพิตร
2. โรงเรียนมัธยมวัดสวนกุหลาบวิทยาลัย
3. โรงเรียนวัดสังเวช
4. โรงเรียนวัดบวรนิเวศ
5. โรงเรียนศรีอยุธยา

โรงเรียนในเขตชั้นนอกของกรุงเทพมหานคร ได้แก่

1. โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม
2. โรงเรียนวัดธาตุทอง
3. โรงเรียนบางมดวิทยา
4. โรงเรียนศรีพฤฒา
5. โรงเรียนเทพศิลา

ประวัติของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาว ศิริพร สิริยากุล

เกิดวันที่ 28 เดือนพฤศจิกายน พุทธศักราช 2504

สถานที่เกิด จังหวัดสงขลา

สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 4/582 หมู่ที่ 4 ถนนสุขาภิบาล 2 ตำบลคลองคู

อำเภอเวียงกะปิ กรุงเทพฯ 10240

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2522	มัธยมศึกษา (แผนกวิทยาศาสตร์) จากโรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย
พ.ศ. 2526	วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์-เกษตร
จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
พ.ศ. 2534	กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร

การศึกษาค้นคว้าของบุตรวัยรุ่นที่มีต่อรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว

บทคัดย่อ

ของ

ศิริพร สิริยาภูล

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ

พฤษภาคม 2534

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบทัศนคติต่อการสื่อสารในครอบครัว
ของบุตรวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกัน เปรียบเทียบการสื่อสาร
ในครอบครัวระหว่างบิดากับบุตรวัยรุ่นและมารดากับบุตรวัยรุ่น เปรียบเทียบการสื่อสารใน
ครอบครัวตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่นระหว่างกลุ่มที่มี อายุ เพศ และการศึกษาของบิดา/
มารดาแตกต่างกัน และศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับอายุและ
เพศที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารในครอบครัว

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร ซึ่งกำลังศึกษา
อยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 635 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม
ข้อมูลคือ แบบวัดการสื่อสารในครอบครัว และแบบวัดทัศนคติต่อการสื่อสารในครอบครัว

ผลการศึกษาพบว่า

1. บุตรวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกันมีทัศนคติต่อการสื่อสาร
ในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทั้งในส่วนของการสื่อสารจาก
บิดาและการสื่อสารจากมารดา
2. บิดามีการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวน้อยกว่ามารดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .01
3. บิดามีการสื่อสารเชิงลบในครอบครัวน้อยกว่ามารดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .01
4. บุตรวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวน้อยกว่าบุตรวัยรุ่น
ตอนต้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งในส่วนของการสื่อสารจากบิดาและการสื่อสาร
จากมารดา

5. บุตรวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบในครอบครัวไม่แตกต่างจากบุตรวัยรุ่นตอนต้นทั้งในส่วนของการสื่อสารจากบิดาและการสื่อสารจากมารดา

6. บุตรวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวมากกว่าบุตรวัยรุ่นชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผลในส่วนของการสื่อสารจากบิดามีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนผลของการสื่อสารจากมารดามีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนผลของการสื่อสารจากมารดามีนัยสำคัญที่ระดับ .01

7. บุตรวัยรุ่นหญิงมีการรับรู้การสื่อสารเชิงลบในครอบครัวไม่ต่างจากบุตรวัยรุ่นชายทั้งในส่วนของการสื่อสารจากบิดา และการสื่อสารจากมารดา

8. บิดา/มารดาที่มีการศึกษาแตกต่างกัน มีการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

9. บิดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีการสื่อสารเชิงลบในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนมารดาที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีการสื่อสารเชิงลบในครอบครัวไม่แตกต่างกัน

10. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับอายุของบุตรไม่มีผลต่อทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารในครอบครัว ทั้งในส่วนของการสื่อสารจากบิดาและการสื่อสารจากมารดา

11. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารของบิดากับเพศของบุตรมีผลต่อทัศนคติของบุตรวัยรุ่นต่อการสื่อสารของบิดา แต่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารของมารดากับเพศของบุตรไม่มีผลต่อทัศนคติของบุตรต่อการสื่อสารของมารดา

A STUDY OF ADOLESCENTS' ATTITUDES TOWARD
FAMILY COMMUNICATION PATTERNS

AN ABSTRACT

BY

SIRIPORN SIRIYAKUL

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Developmental Psychology
at Srinakharinwirot University

February 1991

The purpose of this research are 1) to compare the adolescents' attitudes toward different family communication patterns, 2) to compare the family communications between adolescents and their fathers, and between adolescents and their mothers, 3) to compare the family communications as perceived by adolescents of different age, sex, parents' educational level, and 4) to find out interaction effect of family communication patterns and age, and sex on the adolescents' attitudes toward family communications.

The samples of this study were 635 secondary school students of Mattayom 2 and Mattayom 6 in Bangkok metropolitan area. The instruments employed in this study were the family communication test and attitudes toward family communication test.

The findings of this study are as follows :-

1. Adolescents who were exposed to different family communication patterns have significantly different attitudes toward family communication.
2. Fathers have less positive communications than mothers.
3. Fathers have less negative communications than mothers.
4. Late adolescents have perceive positive communications less than early adolescents.
5. Late adolescents have perceive negative communications not different from early adolescents.
6. Female adolescents have perceive positive communications more than male adolescents.

7. Female adolescents have perceive negative communications not different from male adolescents.

8. Parents who have different educational levels have different positive communications.

9. Fathers who ahve different educational levels have different negative communications.

10. Interaction between family communication patterns and adolescents' age yields no significant effect on adolescents' attitudes toward family communication.

11. Interaction between fathers' communication patterns and adolescents' sex shows significant effect on adolescents' attitudes toward fathers' communication, whereas interaction between mothers' communication patterns and adolescents' sex shows no significant effect on adolescents attitudes toward mothers' communication.